

ENSIMMÄISEEN OMAAN KOTIIN -

Toimintatutkimus nuorille aikuisille suunnatun asumiskurssin
kehittämisestä

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja
johtamisen koulutusohjelma, ylempi AMK
Opinnäytetyö ylempi AMK
Kevät 2011
Hanna Hietala

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtamisen koulutusohjelma, ylempi AMK

HANNA HIETALA:

ENSIMMÄISEEN OMAAN KOTIIN – toimintatutkimus nuorille aikuisille
suunnatun asumiskurssin kehittämisestä.

56 sivua, 11 liitesivua

Kevät 2011

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö on toimintatutkimus, joka keskittyy Hyvinkään nuorisoyhteisöryhmän kehittämisen Ahaa -kurssin jatkokehittämiseen. Ahaa eli Avaimia arjen hallintaan on nuorten parissa toimivien ammattilaisten kehittämä itsenäisen asumisen taitoja ja tietoja tarjoava asumiskurssi. Kurssi on suunnattu 17–28 -vuotiaalle nuorille aikuisille.

Ensimmäiseen omaan kotiin - toimintatutkimuksen tarkoitus oli lisätä nuorten aikuisten asumistietoutta sekä edelleen sitä kautta turvata nuorten aikuisten asumisen onnistumista. Tavoitteena oli kehittää asumisen Ahaa -kurssista aiempaa parempi saaden nuorten aikuisten oma ääni kehittämisen keskiöön siten, että myös he ovat asiantuntijana muun toimijaverkoston joukossa.

Tutkimuksen tavoite oli tuottaa tietoa nuorten aikuisten tarpeista kurssia toteuttaville tahoille. Tutkimuksella selvitettiin nuorten aikuisten omia käsityksiä ja kokemuksia asumistietouden tarpeestaan. Tarkemmin sanottuna, millaista (asumis-) tietoa nuoret aikuiset kokivat tarvitsevänsä itsenäisen asumisen aloittamisessa. Tiedon keräämiseen käytettiin tutkimusta varten kehitettyä tutkimuslomaketta. Nuoret aikuiset vastasivat kyselyyn Hyvinkään kaupungin nuorten työpajoilla elokuussa 2010.

Nuorten aikuisten aineisto toimi toimijaverkoston kehittämistyöskentelyn lähtökohdaksi. Kehittämistyöskentelyn avulla uudistettiin Ahaa -kurssi, joka toteutettiin Hyvinkään kaupungin nuorten työpajoilla syksyllä 2010. Kurssin aikana nuorilta aikuisilta kerättiin palautetta. Toimintatutkimuksen tuloksena kerätyn aineiston, yhteisen työskentelyn sekä kokemusten pohjalta kuvattiin Ahaa -kurssin kehittämis- ja toteutusmalli.

Avainsanat: asuminen, ennaltaehkäisy, neuvonta, nuoret aikuiset

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in of Development and Leadership in Social and Health Care,
Master's Degree in Social and Health Care

HANNA HIETALA:

TO THE FIRST OWN HOME – a report of activities of young adult residence
development course

56 pages, 11 appendices

Spring 2011

ABSTRACT

This thesis is an action research, which focuses on further developing of Ahaa-course which is developed by Youth Residence Association of the town of Hyvinkää. Ahaa which stands for “keys to control the everyday life” is a living skills and information for independent life providing residence course developed by professionals who work among young people. This course is targeted to young adults ages between 17 and 28.

The purpose of “To the first own home” action research was to increase of young adults information about residency matter and continues to secure their the success of independent life. The goal was to develop a better Ahaa course of housing to receive young adult's own voice to the middle of development in the way that they are the experts among the rest of operating network.

The aim of the study was to provide information of young adults' needs for the executives who carry out the course. The views and needs of young adults' experiences of housing were examined. Bringing into focus what kind of (residency) information young adults felt to need in order to begin independent life. A specified survey form for the survey was used to collect the information. Young adults answered to the survey in the workshops of Hyvinkää in the August 2010.

The material from the young adults acted as the starting point of development work. Via development work The Ahaa course was renewed and was carried out in the workshops of the town of Hyvinkää in the autumn 2010. During the course, the feedback was collected from the young adults. As the result of action research, the implementation model of Ahaa -course was described on the basis of the collected information from co-operation and common experiences.

Key words: residency, prevention, counselling, young adults

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TOIMINTATUTKIMUKSEN KUVAUS JA TOTEUTTAMINEN	3
2.1	Toimintatutkimus	3
2.2	Toimintatutkimuksen tarkoitus ja tavoite	4
2.3	Toimintatutkimuksen toteuttaminen	5
3	TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
3.1	Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistys ry - HNAY	8
3.2	Asumiskurssi – Avaimia arjen hallintaan	9
3.3	Nuorten työpajatoiminta HOPE	11
4	ENSIMMÄISEEN OMAAN KOTIIN	12
4.1	Nuoret aikuiset	12
4.2	Nuorten asuminen tutkimusten valossa	13
5	ASUMISEN TURVAAMINEN	16
5.1	Nuorten asunnottomuuden määrittelyä	17
5.2	Nuorten aikuisten asumisen turvaaminen	18
5.3	Asumisneuvonta	19
5.4	Ahaa -kurssi asumisen turvaamisessa	21
6	NUORTEN AIKUISTEN KOKEMUKSET JA ASUMISTIETOUSTARPEET	22
6.1	Tutkimuslomake	22
6.2	Nuorten aikuisten aineiston keruu	23
6.3	Tutkimuksen mittarin luotettavuus	24
6.4	Nuorten aikuisten aineiston analysointi	24
6.5	Vastaajat	26
6.6	Nykyinen asumistiedon tarjonta	26
6.7	Hyvä käytäntö nuorten aikuisten asumistietouden lisäämiseen	27
6.8	Nuorten aikuisten asumistietous	28
6.9	Nuorten aikuisten toiveita Avaimia arjen hallintaan kurssille	30
6.10	Yhteenveto nuorten aikuisten vastauksista	31

7	TOIMIJAVERKOSTON TYÖSKENTELY	32
7.1	Toimijaverkoston kehittämiskysely	32
7.2	Toimijaverkoston kehittämistapaaminen	34
7.3	Ahaa -kurssin uudistaminen	34
8	SYKSYN 2010 AHAA -KURSSI JA NUORTEN AIKUISTEN PALAUTE	36
9	KEHITTÄMIS- JA TOTEUTUSMALLI	40
9.1	Ahaa -toiminta ja tulevaisuus	40
9.2	Ahaa -toiminnan keskeiset tavoitteet	41
9.3	Ahaa -kurssin kehittäminen ja toteutus	42
9.4	Ahaa -kurssin ohjausryhmä	43
10	POHDINTA	44
10.1	Tulosten luotettavuus ja eettiset kysymykset	44
10.2	Tutkimuksen hyödyntäminen	45
10.3	Jatkotutkimusmahdollisuuksia ja kehittämishankkeita	46
10.4	Päätössanat	47
	10.4.1 Nuorten asumistietouden lisääminen ja vahvistaminen	47
10.5	Panostus tulevaisuuteen	48
	10.5.1 Ensimmäiseen omaan kotiin	49
	LÄHTEET	51
	LIITTEET	57
	Liite 1 Ahaa -kurssin esite	
	Liite 2 Nuorten aikuisten tutkimuslomake 2010	
	Liite 3 Kehittämiskysely toimijaverkostolle	
	Liite 4 Ahaa -kurssin palautelomakkeet	
	Liite 5. Ahaa -kurssin ennakkokysely	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö on toimintatutkimus, joka keskittyy Hyvinkään nuorisoasuntoyhdistys ry:n kehittämän asumisen Ahaa -kurssin jatkokehittämiseen. Ahaa eli Avaimia arjen hallintaan on nuorille aikuisille suunnattu itsenäisen asumisen taitoja ja tietoja tarjoava asumiskurssi.

Asumiskurssin kehitystyö on käynnistynyt vuonna 2008, kun Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistys ry sai nuorten ensiasujien asumisneuvontaan Raha-automaattiyhdistykseltä (Ray) projektiavustusta. Tarve kurssin kehittämiseen oli noussut nuorten parissa työskenteleviltä eri alan ammattilaisilta, jotka olivat havainneet, että nuoret ensiasujat hyötyisivät siitä, että heille tarjottaisiin asumistietoutta jo ennen ensimmäiseen omaan kotiin muuttamista. (Hatakka 2010, 5-6.) Asumiskurssin kehittämisen keskeinen päämäärä on ollut ennaltaehkäistä yleisimpiä ensiasumiseen liittyviä ongelmia tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen keinoin niin sanotulla aktiivisella kansalaisjärjestötoiminnalla. Samalla se myös pyrkii torjumaan nuorten aikuisten jo olemassa olevien ongelmien syvenemistä ja edelleen ennaltaehkäisemään tuetun asumisen palvelun tarvetta. (Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistyksen avustushakemus vuosille 2008–2010.)

Asumiskurssin jatkokehittämisessä keskeistä on nuorten aikuisten oman äänen esiin tuominen. Toikko (2006) on tuonut esiin, että ulkopuolisten asiantuntijoiden lisäksi myös itse asiakkaat voidaan nähdä asiantuntijoina. Palvelunkäyttäjän voidaan ajatella olevan kumppani, ei vain toiminnan kohde ja onhan palvelun toteuttajalla ja asiakkaalla yhteinen tavoite, asiakkaan ongelman ratkaiseminen. Osallistamisen avulla myös tuetaan palvelun käyttäjän täyden kansalaisuuden saavuttamista. Tämän korostamisen myötä myös ammattilaisten asiantuntijuus muuttuu. Substanssiin liittyvän asiantuntijuuden rinnalle nouseekin osallistamisen asiantuntijuutta, joka osaltaan takaa palvelun laadun ja kohdentamisen. Lagström, Pösö, Rutanen ja Vehkalahti (2010, 17–21) tuovat esiin mielenkiintoisen näkökulman myös siitä, että lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa tutkimuksen tekemistä voidaan pitää lisäksi eettisenä tekona, sillä se tarjoaa tasa-arvoisen

mahdollisuuden vuoropuheluun nuoren ja aikuisen välillä ilman kasvattavaa tai kyseenalaistavaa näkemystä.

Asumiskurssin kehittämisrahoitus päättyi vuoden 2010 loppuun. Asumiskurssin halutaan kuitenkin edelleen olevan osa nuorille aikuisille tarjottavia palveluita Hyvinkäällä, joten kurssin toteuttamiseksi tulee olla toimivat perusrakenteet. Toimintatutkimuksen tuloksena kuvataan kurssin toteutusta tukeva kehittämis- ja toteutusmenetelmä, joiden avulla Ahaa -toimintaa eli asumiskurssia voidaan toteuttaa myös tulevaisuudessa.

2 TOIMINTATUTKIMUKSEN KUVAUS JA TOTEUTTAMINEN

2.1 Toimintatutkimus

Varsinainen toimintatutkimuksen synty liitetään Kurt Lewiniin. Lewin loi 1930- ja -40 -luvulla toimintatutkimuksen peruskäsitteistöä kuten demokraattisuus, yhteistoiminnallisuus sekä teoriaa ja käytäntöä muuttava luonne.

Toimintatutkimuksen juuria on kuitenkin löydettävissä jo 1900 -luvun alun kasvatusalan pioneerien ajatuksista. (Metsämuuronen 2008, 30.) Lewin kehitti mallin myös toimintatutkimuksen kehästä, jota sittemmin ovat monet tutkijat kehittäneet edelleen (Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2008, 80.)

Toimintatutkimus jakautuu eri suuntauksiin, joita ovat tekninen toimintatutkimus, praktinen toimintatutkimus ja emansipatorinen eli kriittinen toimintatutkimus (Heikkinen, Konttinen & Häkkinen 2008, 39–74). Kuulan (1999, 10) mukaan yhteisiä ominaisuuksia eri suuntauksien tutkimusprosesseissa ovat käytäntöihin suuntautuminen, muutokseen pyrkiminen ja tutkittavien osallistuminen.

Toimintatutkimus on yleensä ajallisesti rajattua, jossa suunnitellaan sekä kokeillaan tutkimus- ja kehittämisprojektin avulla uusia toimintatapoja (Heikkinen 2008, 16–17). Metsämuuronen (2008, 29) mukaan toimintatutkimuksessa pyritään vastaamaan käytännön toiminnassa havaittuun ongelmaan tai kehittämään olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi. Kuula (1999, 9) jatkaa määritelmää siten, että toimintatutkimuksessa pyritään muuttamaan tutkittavaa todellisuutta ja sosiaalisia käytäntöjä ottamalla tutkittavat eli käytännön toimijat aktiivisiksi osallisiksi tutkimukseen. Toimintatutkimuksessa tuotetaan tietoa käytännön kehittämiseksi, mikä keskittyy erityisesti sosiaaliseen toimintaan ja pohjautuu vuorovaikutukseen (Heikkinen 2008, 16–17).

Toimintatutkimus soveltuu hyvin nuorten aikuisten asumiskurssin kehittämiseen, sillä kurssin laadun parantamiseksi tarvitaan toimijaverkoston ja nuorten aikuisten itsensä yhteisesti tuottamaa asiantuntijuutta. Prosessin tavoitteena on johtaa

asumiskurssi uusiin käytäntöihin ja edelleen paremmin nuorten aikuisten tarpeita vastaavaksi.

Kuula (1999, 11) tuo esiin myös, että toimintatutkimukselle on tyypillistä pyrkiä tutkimisen avulla mahdollisimman reaaliaikaisesti erilaisten asiantilojen muutokseen edistämällä tai parantamalla niitä. Myös asumiskurssia kehitetään reaaliaikaisesti. Tutkimussykli toteutetaan työpajajakson eli kuuden kuukauden kuluessa, jotta samat nuoret aikuiset voivat osallistua kurssin kehittämiseen, kokeiluun ja arviointiin. Tämän jälkeen kehittämistyössä voidaan aina hyödyntää edelliseltä ryhmältä saatua palautetta.

Toimintatutkimus hahmotetaan usein syklinä, joka sisältää uutta toimintaa rakentavia ja tulevaisuuteen suuntaavia vaiheita sekä uudelleen rakentamista eli toteutuneen toiminnan havainnointia ja arviointia. Sykli voi alkaa mistä vaiheesta tahansa ja syklin vaiheet vuorottelevat keskenään. Yhden kehittämishankkeen päätyminen johtaa uuteen kehittelyyn. Useat perättäiset syklit muodostavat toimintatutkimuksen spiraalin. Spiraalissa toiminta ja ajattelu liittyvät toisiinsa perättäisinä suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin, reflektion ja uudelleen suunnittelun kehinä. Toimintatutkimusta voisi siis kuvata pyörteeksi, joka johtaa jatkuvasti uusiin kehittämisideoihin. (Heikkinen ym. 2008, 78–80.) Ensimmäiseen omaan kotiin toimintatutkimuksen kehittämisvaiheet on kuvattu luvussa 2.3 kuviossa 1. Kuviossa 1 kuvatut vaiheet muodostavat yhden syklin asumiskurssin kehittämisen spiraaliin (vrt. Heikkinen ym. 2008, 81).

2.2 Toimintatutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Ensimmäiseen omaan kotiin - toimintatutkimuksen tarkoituksena on lisätä nuorten aikuisten asumistietoutta sekä edelleen sitä kautta turvata nuorten aikuisten asumisen onnistumista. Tavoitteena on tuoda heidän oma äänensä Ahaa -kurssin kehittämisen keskiöön siten, että myös he ovat asiantuntijoina muun toimijaverkoston joukossa. Tämä edellyttää nuorten aikuisten omien käsityksien, kokemusten ja tarpeiden esiin tuomista sekä edelleen näiden välittämistä asumisneuvontaa toteuttaville tahoille.

Nykyistä toimijatahojen kehittämää Ahaa -kurssia on toteutettu neljä kertaa. Kurssin käyneiltä nuorilta aikuisilta on kehittämisen edetessä, kahdella viimeisellä kurssi kerralla, kerätty jonkin verran palautetta, mutta he itse eivät ole aktiivisesti osallistuneet kurssin kehittämiseen. Näin ollen nuorten aikuisten oma ääni ei ole tullut kuulluksi. (Hatakka 2010, 42.) Tämä toimi perustana Ahaa - kurssin jatkokehittämiseksi. Kurssista haluttiin tehdä aiempaa parempi niin, että se vastaisi aidosti nuorten aikuisten omiin tarpeisiin.

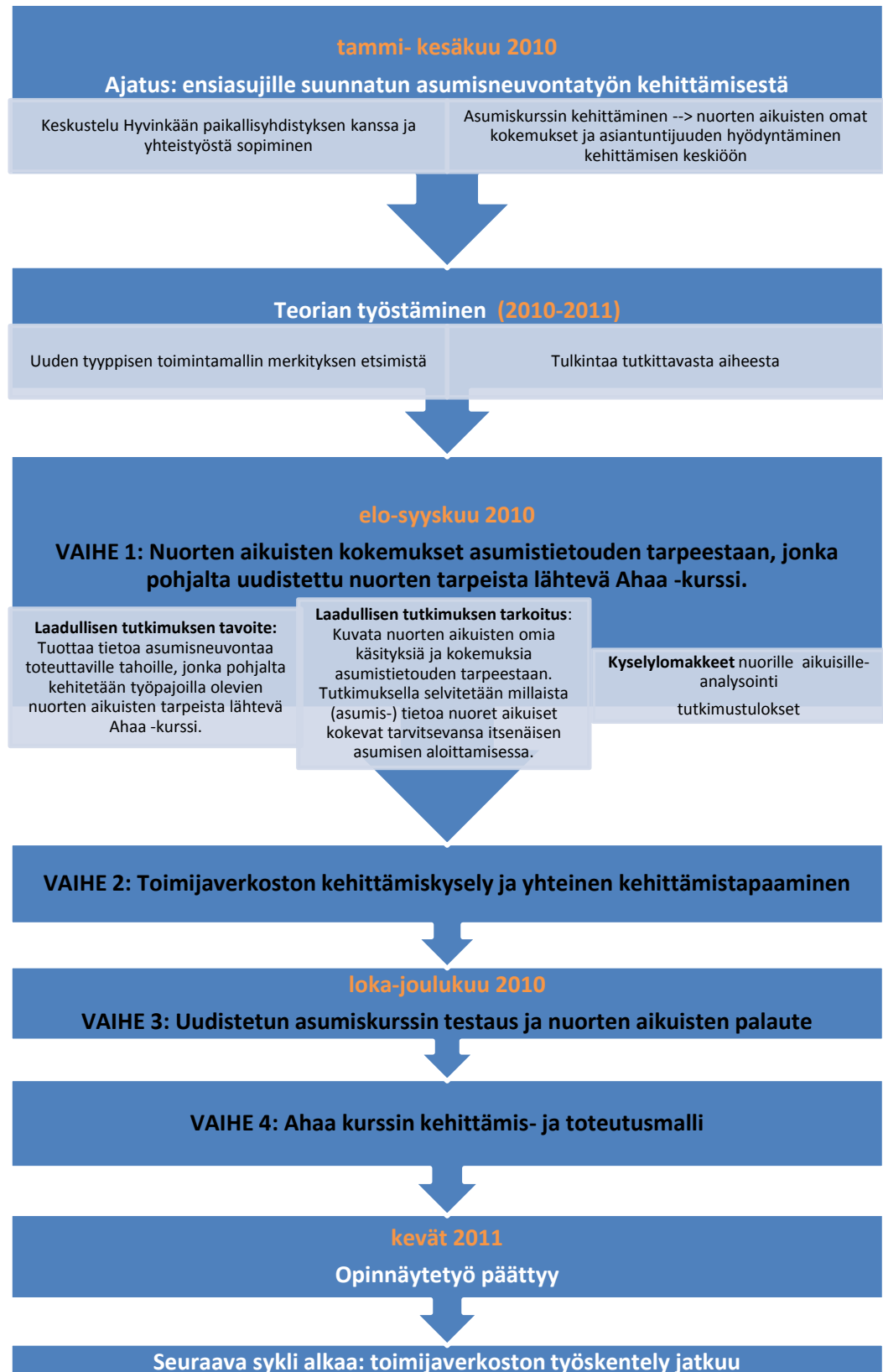
Ahaa -kurssin haasteena on ollut myös nuorten aikuisten motivointi ja oikean kohderyhmän löytäminen (Hatakka 2010, 42). Oikean kohderyhmän löytämiseksi kurssia kokeillaan nyt ensimmäistä kertaa kohdennettuna vain Hyvinkään kaupungin työpajoilla työharjoittelussa oleville nuorille aikuisille. Nuoret aikuiset vaikuttavat myös kurssin sisältöön. He osallistuvat niin kurssin sisällön kehittämiseen ennen kurssin alkua kuin myös antavat palautetta kurssin päätyttyä. Toimintatutkimus lähtee siis liikkeelle siitä, että ensin selvitetään nuorten aikuisten omia käsityksiä ja kokemuksia asumistietouden tarpeestaan eli, millaista (asumis-) tietoa nuoret aikuiset kokevat tarvitsevänsä itsenäisen asumisen alkuvaiheessa ja tämän pohjalta kehitetään, toteutetaan ja kuvataan nuorten aikuisten tarpeita vastaava asumisen Ahaa -kurssi.

2.3 Toimintatutkimuksen toteuttaminen

Ensimmäiseen omaan kotiin - toimintatutkimuksen teoriaosuuden tavoitteena on tulkita tutkittavaa aihetta sekä etsiä uuden tyyppisen toimintamallin merkitystä. Tutkimuksessa korostuu tiivisyhteys työelämään ja yhteistyö eritoimijoiden kesken. Lähestymistapa korostaa tutkimustiedon käytön sijasta uutta tiedon tuotantoa. Toisin sanoen Ensimmäiseen omaan kotiin -toimintatutkimuksen keskiössä ovat kehittämistoiminnan kautta syntynyt parempi käytäntö toteuttaa Ahaa -kurssia sekä sen kehittämiseen liittyvä käytännönkokemus. Tutkimus tuo esiin myös käytännön esimerkin siitä, kuinka asiakkaat voivat osallistua palvelun suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Tämän tyyppisessä kansalaislähtöisessä kehittämisessä voidaan nähdä aineksia niin tutkimuksen kuin

myös projektityön perinteistä. Tärkeää on siis tutkimuksen tavoin ilmiöiden käsitteellistäminen, kehittämisasetelman huolellinen rakentaminen sekä luotettavien menetelmien käyttö. Toisaalta kansalasilähtöisessä kehittämisessä näkyy projektityön ominaisuudet eli selkeä tavoitteiden asettelu ja hankkeen toteutuksen suunnittelu sekä kuvaaminen. (vrt. Rantanen ja Toikko 2006, 403–409.) Rantasen ja Toikon mukaan (2006, 409) tällainen määrittely ilmentää siirtymää akateemisesta tutkimuksesta kohti tutkimuksellista kehittämistä.

Ensimmäiseen omaan kotiin -toimintatutkimus etenee vaiheittain. Teoriaosuuden toteutus käynnistyi jo aiheen suunnitteluvaiheessa, jonka jälkeen se kulkee rinnalla kokoprosessin ajan. Suunnitelman jälkeen ensimmäisessä vaiheessa nuorilta aikuisilta kartoitetaan heidän omia kokemuksia ja näkemyksiä asumistietouden tarpeestaan. Nuorten aikuisten vastauksien analysoinnin jälkeen seuraa toinen vaihe, jossa tuloksista laaditaan kooste. Tämä kooste lähetetään toimijaverkostolle kehittämiskyselyn yhteydessä ennen verkoston kehittämistapaamista. Ennakkomateriaalin tarkoituksena on, että toimijaverkosto tutustuu siihen ennen varsinaista kehittämistapaamista, jotta tapaamisessa päästäisiin varsinaiseen kurssin kehittämiseen. Kehittämistapaamisen tuloksena Ahaa -kurssia uudistetaan nuorten aikuisen tarpeiden pohjalta. Tämä jälkeen kolmantena vaiheena on uudistetun Ahaa kurssin toteuttaminen Hyvinkään nuorten työpajoilla. Asumiskurssin toteutuksen yhteydessä nuoret aikuiset vastaavat palautekyselyihin, joiden tavoitteena on arvioida niin uudistetun kurssin onnistumista kuin myös kerätä tietoa asumiskurssin jatkokehittämistarpeista. Toimintatutkimuksen viimeisessä vaiheessa kerätyn aineiston (kyselyt ja palautteet) sekä uudistetun kurssin toteutuksesta saatujen kokemusten pohjalta kuvataan kurssin kehittämis- ja toteutusmalli. Kuviossa 1 on kuvattu Ensimmäiseen omaan kotiin - toimintatutkimuksen yleissuunnitelma ja sen eri vaiheet.

KUVIO 1. Toimintatutkimuksen yleissuunnitelma nuorille aikuisille suunnatun asumisen Ahaa -kurssin kehittämisestä

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

3.1 Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistys ry - HNAY

Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistys ry (HNAY) on valtakunnallisen Nuorisoasuntoliiton paikallistoimija. Yhdistyksen toiminnan rahoituksesta vastaa Raha-automaattiyhdistys (RAY). Toiminnan tarkoituksena on tarjota nuorille aikuisille vuokra-asuntoja ja sosiaalisia sisältöpalveluita (Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistyksen säännöt 1991).

Nuorisoasumisen *sisältöpalvelut* on yläkäsite Nuorisoasuntoliiton piirissä, pääosin sosiaali- ja nuorisotyön menetelmin tehtävällä työllä, jolla pyritään turvaamaan asumisen onnistuminen. Keskeisiä sisältöpalveluita ovat asumisneuvonta ja -ohjaus, tuettu asuminen ja asukastoiminnan aktivointi. (Nuorisoasuntoliitto ry 2008.)

***Asumisneuvonnalla** tarkoitetaan pääosin sosiaali- ja nuorisotyön menetelmin asukkaiden kanssa tehtävää asukastyötä, jonka tavoitteena on turvata asumisen onnistuminen sekä ehkäistä ja minimoida asumisen kriisiytymistä. Asumisneuvonnan keskeisiä työprosesseja ovat vastuullinen asukasvalinta, perehdytys sekä rästi- ja häiriöpuuttuminen. (Nuorisoasuntoliitto ry 2008.)*

***Asumisohjaus** on asumisen alkukuukausiin sijoittuvaa yksilöllistä ohjausta, jossa keskitytään asumisen onnistumisen turvaamiseen. Asumisohjauksen keskeisiä työmuotoja ovat vuokranmaksun suunnitelmalliseen hoitamiseen, asunnon kunnosta huolehtimiseen sekä järjestyssääntöjen noudattamiseen ohjaaminen sekä asumistukiasiat. Asumisohjauksen tavoitteena on lisäksi vahvistaa asukkaan ja vuokranantajan välistä yhteydenpitoa. Asumisohjauksen tarve havaitaan yleensä asukashaastattelussa ja se sovitaan ja määritellään yksilöllisesti. Asumisohjauksen ohjausaika on muutamia tunteja kuukaudessa. Asumisohjauksen asukkaat ovat pääosin niin sanotulla huolen harmaalla vyöhykkeellä eläviä nuoria. (Nuorisoasuntoliitto ry. 2008.)*

***Tuettu asuminen** on sopimuksellista, suunnitelmallista, kokonaisvaltaista ja räätälöityä palvelua asukkaille, jotka tarvitsevat yksilöllistä, asumisneuvontaa vahvempaa tukea asumisen aloittamiseen. Tuettu asuminen pitää sisällään ainakin nuoren tuen tarpeen kartoituksen, nuoren*

yksilölliset tavoitteet ja sopimukset (kuten vuokrasopimus, tuetun asumisen sopimus), säännölliset tapaamiset nuoren ja hänen verkostonsa kanssa, raportoinnin ja asumisen seurannan sekä tarvittaessa nopean puuttumisen. Moniammatillinen verkostotyö on tärkeä osa tuetun asumisen toimintamallia. Tuetussa asumisessa voi olla kerrallaan maksimissaan 15 % Nuorisoasuntotalon asukkaista. Tuettu asuminen kestää yleisimmin 9-12 kuukautta yksilöllisistä sopimuksista riippuen. Kuukausittainen tukiaika vaihtelee noin kolmesta tunnista yli kymmeneen tuntiin. Aukkaat tuettuun asumiseen valitaan yleensä yhteistyössä kumppanuusverkoston kanssa. (Nuorisoasuntoliitto ry. 2008.)

***Asukastoiminnan** aktivoinnilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pyritään nuorten asukkaiden asukasosallistumisen vahvistamiseen, yhteisvastuun kasvattamiseen ja asumisviihtyvyyden parantamiseen. Asukastoiminnan työmuotoja ovat muun muassa yhdysasukastoiminta, talkoot, asukaskokoukset, asukastoimikunnat sekä kaikille NAL -asukkaille suunnatut ryhmätoiminnat kuten kerhot, retket tms. harrastetoiminta. (Nuorisoasuntoliitto ry 2008.)*

3.2 Asumiskurssi – Avaimia arjen hallintaan

Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistyksen kehittämä asumiskurssi – Avaimia arjen hallintaan (AHAA) -kurssi on tarkoitettu 17–28-vuotiaille nuorille aikuisille. Kurssi koostuu asiantuntijoiden ja ammattilaisten luennoista, jotka antavat nuorille aikuisille tietoa niin asumisesta kuin muistakin siihen liittyvistä asioista. Tavoitteena on tarjota nuorille aikuisille asumistietoa ennaltaehkäisevästi sekä samalla opettaa yksin asumisen arjen taitoja. Kurssin kohderyhmään kuuluvat itsenäistymisvaiheessa olevat nuoret aikuiset mutta yksittäisille kurssikerroille voivat räätälöidysti osallistua myös ne nuoret aikuiset, joiden asumisessa on ollut toistuvia vaikeuksia kuten esimerkiksi vuokrarästejä. (Hatakka 2010, 5-6; 11–12.) Kurssin esite on liitteessä 1.

Kurssin alkuperäisenä tavoitteena on ollut pyrkimys palvella nuorten aikuisten lisäksi myös muita tahoja kuten vuokranantajia, isännöitsijöitä ja yhteistyökumppaneita siten, että vuokranantajat saavat valvettuja vuokralaisia, isännöitsijät löytävät paikan, jonne ohjata vaikeuksissa olevia vuokralaisia ja yhteistyökumppanit voivat tiedottaa toiminnastaan. (Hatakka 2010, 6.)

Kurssin toimijaverkostoon (suunnittelu, kehittäminen, luennointi) kuuluvat nykyisin edustajat Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistys ry:stä, Hyvinkään Työvoiman palvelukeskuksesta, Hyvinkään sosiaalipalveluista, Pohjois-Uudenmaan Työvoima- ja elinkeinotoimiston Hyvinkään toimipisteestä, Hyvinkään velkaneuvonnasta, Hyvinkään A-klinikalta, Hyvinkään seurakunnan diakoniatyöstä, Hyvinkään Seudun Mielenterveysseura ry:stä sekä Hyvinkään kaupungin liikuntatoimista. Kurssin suunnittelun ja kehittämisen alkuvaiheessa mukana ovat olleet lisäksi Kiinteistöosakeyhtiö Hyvinkään Nuorisoasuntojen isännöitsijä, Hyvinkään Nuorten työpajoilta työpajapäällikkö sekä työsuunnittelija Nurmijärven työttömien yhdistyksestä. (Hatakka 2010, 3.) Kuviossa 2 kuvataan kurssin kehittämiseen osallistuneet toimijaverkoston tahot.

KUVIO 2. Kurssin suunnitteluun, kehittämiseen ja luennointiin osallistuva toimijaverkosto. (Hatakka 2010, 4.)

Toimijaverkoston lisäksi kehittämiseen ja suunnitteluun osallistuu ohjausryhmä, joka koostuu Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistysten edustajista Lahti, Porvoo, Riihimäki sekä Nuorisoasuntoliiton edustajasta. Ohjausryhmä jatkaa toimintaansa myös Ahaa -kurssin toisen kehittämisvaiheen eli tämän opinnäytetyön käynnistyessä, jolloin myös Vantaan yhdistys lähti mukaan ohjausryhmään.

3.3 Nuorten työpajatoiminta HOPE

Seuraava asumisen Ahaa -kurssi toteutetaan kohdennettuna Hyvinkään työpajojen nuorille. Syksyllä 2010 työpajoilla aloittavat nuoret aikuiset osallistuvat myös kurssin sisällön kehittämiseen ennen kurssin alkua sekä antavat palautetta kurssin päätyttyä.

Hyvinkään kaupunki tarjoaa kuuden työpajan avulla hyvinkäläisille työ- tai opiskelupaikkaa vaille oleville alle 28-vuotiaille nuorille mahdollisuuden työharjoittelujaksoon, jonka avulla he voivat saada työkokemusta (Hyvinkään kaupunki 2010a). Työpajojen ohjelmaan kuuluu myös muuta tavoitteellista yhteistä toimintaa ja oman tulevaisuuden suunnittelua. (Hyvinkään kaupunki 2010b.)

Työpajavuosi on jaettu kuuden kuukauden kokonaisuuksiin. Harjoittelujakson aikana on mahdollisuus työn tekemisen lisäksi opiskella omien kiinnostuksen kohteiden mukaan Hyvinkään ammatillisissa oppilaitoksissa tai korottaa esimerkiksi peruskoulun päättötodistusta. Jos peruskoulun päättötodistus puuttuu kokonaan, myös sen voi suorittaa pajalla päätökseen. Pajojen kautta nuorille aikuisille tarjoutuu useita mahdollisuuksia erilaisiin työ- ja opiskelukokeiluihin. (Hyvinkään kaupunki 2010b.)

4 ENSIMMÄISEEN OMAAN KOTIIN

4.1 Nuoret aikuiset

Nuorten aikuisten ikävaihe (18–25-vuotta) on useimpien elämässä suurten muutosten aikaa. Ikävaiheeseen sijoittuu niin opiskelu, työelämään siirtyminen, itsenäistymismuutto, puolison kanssa yhteen muutto sekä lasten syntyminen. Kaikki nämä heijastuvat myös asumiseen ja sen muuttuviin tarpeisiin. Elämänvaiheen muutoksia myös pidetään vahvimmin asumisen muutoksia selittävämpänä tekijänä kuin iän karttumista. Näitä ei kuitenkaan tule täysin erottaa toisistaan koska niillä on myös vahva riippuvuus toisiinsa. (Hirvonen, Ilmonen & Manninen 2005, 75.)

Nuoruus on myös elämänvaihe, jonka aikana siirrytään aikuisille ominaiseen itsenäiseen elämään. Määritykset nuoruudelle vaihtelevat ulottuen aina 30-ikävuoteen saakka (mm. Nuorisolaki 72/2006). Nuoruuden pitkittyminen osoittaa ennen kaikkea siirtymän vaikeutumista. Nyky-yhteiskunnassa koulutusjärjestelmä, työmarkkinat ja sosiaaliset verkostot eivät enää integroi nuoria yhteiskuntaan samalla tavalla kuin aikaisemmin. Näkyviin on tämän myötä tullut myös se, ettei siirtymä nykyisin onnistu kaikilta nuorilta. Siirtymän vaikeutuessa nuoria uhkaa syrjäytyminen sekä muut aikamme riskit. (Laaksonen, Kaasalainen, Lund, Saikkonen & Parkko 2004, 7-8.) Nyky-yhteiskunnan vaatimuksien edessä nuori ei välttämättä ole vielä täysin valmis kantamaan vastuuta itsestään. Toisinaan aikuisen puuttuminen ja väliintulo ovat tärkeitä. Jos nuoren ongelmiin ei puututa riittävän varhain, on vaarana, että nuori kasvaa vääristyneiden mielikuvien varaan. Vääristyneet mielikuvat voivat edelleen luoda nuorelle väärienlaisia selviytymiskeinoja. (Taskinen 2010, 9.)

4.2 Nuorten asuminen tutkimusten valossa

Individualistisen perhemallin maissa, joihin Suomi kuuluu, on yleistä, että nuoret muuttavat itsenäisesti asumaan suhteellisen aikaisin. Tällöin tulee tarve omaan asuntoon. (Salonen 2005, 74–75, 92.)

Salonen (2003) on tutkinut kulttuurisidonnaisuuden vaikutusta lapsuudenkodista lähtöön Espanjassa ja Suomessa. Hän toteaa, että suomalaiset nuoret hankkivat aikuistumiseen tarvitsemansa itsenäisyyden lapsuudenkodin ulkopuolelta kun taas espanjalaiset nuoret kokevat aikuistuvansa myös lapsuudenkodissaan. Salonen (2003) mukaan aikuistuminen ja lapsuudenkodista lähdön oikea-aikaisuus ovatkin vahvasti kulttuurisidonnainen asia, jossa aikuistumista ja vastuunottoa mielletään kulttuurisista lähtökohdista johtuen eri tavoin, eikä niitä sen vuoksi ole kovin tarpeellista suoraan vertailla. Suomessa nuorten asumista on tutkittu valtakunnallisesti vuosina 1991, 1995, 2005 ja viimeksi vuonna 2010 (Keskinen 1991; Niska 1995; Imonen, Hirvonen & Manninen 2005; Kupari 2011). Suomessa nuorten halu itsenäistyä on merkittävin syy muuttaa pois lapsuuden kodista kuten myös Salonen (2003) on tuonut esiin. Itsenäinen asuminen koetaan tarpeelliseksi mutta myös välttämättömäksi tehtäväksi kohti aikuistumista. (Kupari 2011.)

Suomessa muutetaan lapsuudenkodista verrattain nuorena. Verrattaessa vuosien 1995 ja 2005 tutkimustuloksia itsenäistyminen on vain aikaistunut. Yhteiskunnallisella tilanteella on ollut aiemmin merkitystä. Vuoden 1995 tutkimuksen mukaan pois muutto kotoa väheni laman aikana. Asuntoa ei etsitty, koska poismuuttamiseen ei kuitenkaan olisi ollut varaa (Hirvonen ym. 2005, 48). Suomalaisista 18-vuotiaista vanhempien luona asuu melkein 80 %. Iän karttuessa lapsuudenkodissa asuminen kuitenkin vähenee hyvin nopeasti. 19-vuotiaista 60 % asuu lapsuuden kodissa ja 22-vuotiaista vain joka kymmenes. Vielä lapsuuden kodissa asuvista nuorista lisäksi 65 % suunnittelee omaan asuntoon muuttamista. (Hirvonen ym. 2005, 75.) Myös jo muuttoaikeet ovat aikaistuneet koko ajan vuoden 1995 tutkimukseen verrattuna (vrt. Niska 1996). Vuonna 2010 elettiin taloudellisen taantumän jälkeistä aikaa ja nuorisotyöttömyys oli suurta. Se ei kuitenkaan vuoden 2010 tutkimuksen mukaan näy nuorten kotoa muuttamisessa.

Nuorisotyöttömyys näkyy lähinnä vain siinä, että vielä lapsuudenkodissaan asuvista nuorista yli 40 prosenttia ilmoittaa työttömyyden tai työn tilapäisyyden vaikuttavan siihen, että he eivät ole muuttaneet asumaan itsenäisesti. Vuoden 2010 tutkimuksen mukaan kotoa pois muuttamisen ikä ei siis ole juurikaan muuttunut, vaikka yhteiskunnallinen tilanne on toisenlainen kuin vuonna 2005 (Kupari 2011, 57).

Muuttoaikeiden syyksi nuoret mainitsivat yleisimmin itsenäistymisen mutta myös paikkakunnan vaihtamisen, nykyisen asunnon ahtauden tai muuton toisen ihmisen kanssa yhteen. Myös nykyisen asunnon huono sijainti tai liian kallis vuokra oli mainittu syyksi muuttoaikeisiin. Muuton suunnitteluun vaikutti selkeästi perhe- ja asumistilanne. Lapsiperheet ilmoittivat muuton syyksi useammin asunnon ahtauden, kun taas kotona asuvien vastauksissa korostui itsenäistyminen. (Hirvonen ym. 2005, 46–48.)

Ensiasunto on usein vuokra-asunto. Ensiasunnossa asuvista vuokralla asui 86 % Vertailtaessa vuoden 1995 ja 2005 tutkimustuloksia huomataan, että taloudellisen tilanteen ja työttömyyden vaikutus näkyvät erityisesti vuokra-asumisen ja omistusasumisen suosion vaihteluna. Vuoden 2005 tutkimustulosten mukaan monet nuoret tavoittelivat omistusasuntoa. Omistusasumisen suosioon vaikutti myös vuokrasäännöstelyn purkaminen (1993–1995), jonka jälkeen vuokrat nousivat selvästi. Vaikka kasvu tasaantui 1990-luvun puolivälin jälkeen, niin siitä huolimatta asumismenojen osuus suhteessa nuorten tuloihin nousi pysyvästi. (Hirvonen ym. 2005; Kupari 2011.) Vuoden 2010 tutkimuksen mukaan omistusasuminen on edelleen arvostettu asumismuoto. Tutkimukseen osallistuneiden yli 25-vuotiaiden nuorten joukossa omistusasukkaita on jo enemmän kuin vuokra-asukkaita. Vuokratason nousu ja asuntolainan korkojen verovähennysoikeus sekä matala korkotaso ja pitkät laina-ajat ovat siis saaneet monet nuoret päättämään omistusasunnon hankintaan. (Kupari 2011, 57–58.)

Tilastokeskuksen mukaan suomalaiset muuttavat vilkkaimmin noin 20-vuotiaina. Pääkaupunkiseudulla nuoret muuttavat harvemmin ja se erottuu selkeästi pienen muuttoalttiuden alueena. Maaseudulta muutetaan eri tahtiin mutta nuoret lähtevät alueelta sitä vähemmän mitä enemmän alueella on korkean asteen

opiskelupaikkatarjontaa. Maaseudulla alttius muuttaa onkin neljä kertaa niin vilkasta kuin pääkaupunkiseudulla. Työ vetää ja sen puute työntää nuoria muuttamaan. Suurten kaupunkiseutujen ja muiden alueiden työttömyyserot aiheuttavat muuttopainetta muuttaa suurille kaupunkiseuduille. (Saari 2009, 34–35.)

5 ASUMISEN TURVAAMINEN

Viime vuosina asuminen ja siihen liittyvät turvaavat toimenpiteet sekä tukipalvelut ovat olleet yhteiskunnassamme laajasti esillä. Tämän taustalla on Vanhasen II hallituksen pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma vuosille 2008–2011. Ohjelman tavoitteena on puolittaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2011 mennessä sekä luoda edellytyksiä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2015 mennessä. Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi tulee tehostaa toimenpiteitä myös asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi. (Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008–2011; Hallituksen asuntopoliittiset ohjelmat 2008.)

Nuorten asumisen tutkimukset eivät soveltuneet syrjäytyneiden nuorten tutkimukseen mutta niissä on tuotu esiin, että vaikka suuri osa nuorista onkin tyytyväisiä asumiseensa, merkittävällä osalla on asumiseen liittyviä ongelmia. (Hirvonen ym. 2005, 74, 81; Kupari 2011 58–59.)

Nuorisoasuntoliitto ry (Nal) koordinoi kansallista Nuorten tuetun asumisen hanketta, jonka tärkeimmät lähtökohdat ovat panostaminen nuorten aikuisten asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn sekä hyvien käytäntöjen esiin nostamiseen, jalostamiseen ja juurruttamiseen (Nuorisoasuntoliitto ry 2009, 2-3). Hanke on tärkeä, sillä alle 25-vuotiailla nuorilla aikuisilla, joilla on vaikeuksia päästä kiinni opiskeluun tai työelämään, on myös suuri riski ajautua myöhemmin syrjäytymis- ja asunnottomuuskierteeseen. Näin ollen he ovat myös todennäköinen pitkäaikaisasunnottomien ryhmä. Tulevaisuuden kannalta onkin keskeistä, että syrjäytymisvaarassa olevia nuoria aikuisia tuetaan niin, että he löytävät paikkansa yhteiskunnassa. Tämä tarkoittaa tietysti oman asunnon löytämistä, mutta myös muuta tarpeenmukaista tukea asumiseen ja elämiseen. (Nuorisoasuntoliitto ry 2009, 2.) Alkuvuodesta 2010 kansallisen hankkeen verkostopäivässä yhtenä hyvänä käytäntönä on esitelty myös Ahaa -kurssia.

5.1 Nuorten asunnottomuuden määrittelyä

Asunnottomuutta ei ole yksiselitteistä määritellä. European Federation of National Organisations Working with the Homeless - FEANTSA on yleiseurooppalainen asunnottomuusjärjestöjen liitto, jonka eurooppalainen määrittely kodittomuudelle ja asunnottomuudelle on:

”asunnottomia ovat kaikki, jotka ovat kokonaan ilman asuntoa, asuvat heikoissa olosuhteissa tai ovat asunnottomuuden uhan edessä.” (Feantsa 2011.)

Näin määriteltäessä myös Suomessa asunnottomuus olisi huomattavasti laajempaa. Asunnottomuuden tilastointi on kehittymässä nopeasti useimmissa EU -maissa mutta toistaiseksi asunnottomuutta tilastoidaan kansallisista määritelmistä käsin. (Feantsa 2011.)

Suomessa virallisissa tilastoissa käytetään määritelmää, jonka mukaan asunnottomia ovat

...ulkona, erilaisissa tilapäissuojissa ja yömajoissa olevat sekä laitoksissa asunnon puutteen vuoksi asuvat (esimerkiksi ensisuoajat, hoito- ja huoltokodit, psykiatriset sairaalat, kehitysvammaisten laitokset). Myös vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa tiedossa, luetaan asunnottomiksi. Lisäksi asunnottomiksi luetaan tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asustavat... (Tilastokeskus 2011.)

Asunnottomia ovat siis itselle sopivasta asunnosta jo syrjäytetyt tai syrjäytyneet henkilöt ja perheet.

Vuonna 2009 Suomessa oli tilastojen mukaan 8 000 asunnottomia, joista alle 25-vuotiaita oli 1498 (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus – ARA 2010). Nuorten aikuisten asunnottomuuden suunta on kasvanut viime vuosina. Tilastot eivät kerro totuutta nuorten aikuisten asunnottomuudesta ja asunnottomia nuoria aikuisia voidaan arvella olevan jopa kolminkertainen määrä tilastoon verrattuna, sillä heidän asunnottomuus tilastoituu huonosti. (Timonen 2011, 79.) Nuorten kanssa työskentelevät tietävät, että nuorilla aikuisilla on tilastoinnin ulkopuolelle jäävää niin sanottua ”piiloasunnottomuutta”. Tämä tarkoittaa, että nuori aikuinen on virallisesti kirjoilla jossakin osoitteessa, esimerkiksi lapsuudenkodissaan, mutta

todellisuudessa oleilee esimerkiksi kavereiden tai sukulaisten luona. Näiden nuorten aikuisten määrää on selvitetty vain Helsingissä (mm. Josefsson 2008). Helsingin, Espoon ja Vantaan jälkeen Hyvinkää on pääkaupunkiseutualueen seuraavaksi suurin kunta. Se on kasvanut oman talousalueensa keskuksesi. (Hyvinkään kaupunki 2010c.) Kasvavana keskuksena myös nuorten asujien määrä on siellä suuri ja erilaisia asumisen ongelmia esiintyy. Tähän perustuen voidaan olettaa, että myös Hyvinkäältä löytyy jonkin verran edellä kuvattua nuorten aikuisten piiloasunnottomuutta.

Vaikka yleisesti asunnottomuutta sekä siihen johtaneita tekijöitä onkin selvitetty ja tutkittu, niin johtuen ehkä edellä kuvatusta nuorten aikuisten näkymättömästä asunnottomuudesta, juuri heidän asunnottomuuteen johtaneita tekijöitä ei ole laajalti tutkittu. Nuorten kanssa työskentelevien kokemusten mukaan on niin, että nuorten aikuisten asunnottomuuden taustalta löytyy monenlaisia tekijöitä. Asunnon saantia estävät esimerkiksi menetetyt luottotiedot, velkaantuminen, maksuhäiriöt, työttömyys, päihde- ja mielenterveysongelmat. Asunnottomuuden taustalta on myös epäonnistuneita asumiskokeiluja, jotka olisi mahdollisesti voitu välttää tarjoamalla asumiseen liittyvää tietoutta ennen ensimmäiseen omaan kotiin muuttamista.

5.2 Nuorten aikuisten asumisen turvaaminen

Nuorten ongelmien ennaltaehkäisy sekä varhainen puuttuminen on aina panostamista tulevaisuuteen. Lisääntyneistä resursseista ja toimenpiteistä huolimatta nuorten syrjäytyminen on edelleen todellinen ja vakava ongelma, tarvetta uusille ja erilaisille interventio- ja preventiomalleille löytyy jatkuvasti (Isotalo & Ringman 2008, 14). Ahaa -asumiskurssi edustaa omalla alueellaan uudentyypistä tapaa toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä. Nuorten aikuisten kohdalla myös asumiseen keskittyvällä ennaltaehkäisevällä työllä on asunnottomuuden syntymisen kannalta keskeinen merkitys ja siksi myös sen kehittäminen on tärkeää. Asunnottomuuden ennaltaehkäisy on tavoitteena myös jo edellä mainitussa Vanhasen II hallituksen hyväksymässä pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmassa 2008–2011.

(Pitkääikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008–2011; Hallituksen asuntopoliittiset ohjelmat 2008.)

Suomessa asuminen ei ole esimerkiksi oppiaine koulussa vaan asumisvalmiuksien oletetaan syntyvän ihmisissä ikään kuin luonnostaan. Lähes kaikki tarvitsevat jossain elämänsä vaiheessa tukea asumiseensa, osa ihmisistä siis jo itsenäisen asumisen alkuvaiheessa. Kaikilla nuorilla kun ei ole riittäviä valmiuksia itsenäisen asumisen aloittamiseen.

5.3 Asumisneuvonta

Asumisen parissa tehtävän sosiaalisen työn kehittäminen käynnistyi laajamittaisesti muutama vuosi sitten sekin pitkääikaisasunnottomuuden vähentämishjelman (2008–2011) puitteissa (mm. Pitkääikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008–2011; Hallituksen asuntopoliittiset ohjelmat 2008). Asumisneuvonta on asumisen kriisiytymistä ennaltaehkäisevä työmuoto, jonka tavoitteena on tukea, lähinnä vuokra-asukkaita, asumiseen liittyvissä erilaisissa ongelmatilanteissa. Asumisneuvonta toimii isännöinnin, kiinteistöhuollon, asuntotoimen/asunnon omistajan ja sosiaalitoimen rajapinnoilla. Asumisneuvontatyössä korostuu monialaisuus ja yksilöllisyys sekä verkostoituminen. (Pietiläinen 2008, 5.) Palveluohjaus on toimintatapa, jonka voidaan ajatella olevan lähellä asumisneuvontaa. Palveluohjauksessa asiakkaalle räätälöidään tuki hyödyntäen hänen verkostoaan. Palveluohjaajan tehtävä on toimia asiakkaan palveluverkoston koordinoijana ja auttaa asiakasta jäsentämään avuntarvettaan. Palveluohjaaja myös luotsaa asiakkaan asioita eteenpäin sekä luo hyvät suhteet kaikkien toimijoiden välille (asumisneuvonnassa myös kiinteistön omistajaan ja isännöitsijään). Keskeistä palveluohjauksessa on se, ettei verkosto pelkisty vain viranomaisverkostoksi vaan asiakas on verkostonsa päähenkilö. (Suominen & Tuominen 2007, 5-6.). Näin on myös asumisneuvonnassa.

Asumisneuvontatoiminnan historia Suomessa on vielä varsin lyhyt. Asumisneuvonnan perinteen yhdeksi aloitukseksi Suomessa on määritelty Jyväskylän Kuokkalan 1980- ja 90-lukujen vaihteen sosiaalisen isännöinnin

kokeilu. Kokeilusta alkaen asumisneuvontahankkeita on sittemmin käynnistetty runsaasti eri puolilla maata. (Kettunen 2010, 21.)

Asumisneuvonnan vaikuttavuudesta on varsin ristiriitaista tietoa ja asumisneuvonnan vaikuttavuuden mittaaminen on, jollei mahdotonta, niin ainakin vaikeaa. Perusongelma ei ole uusi vaan yleinen sosiaalityössä eli meillä ei ole tietoa siitä, kuinka jokin intervention kohteena oleva prosessi olisi edennyt ilman kyseistä interventiota. (Kettunen 2010, 26–27.)

Asumisneuvontatoiminnan kehittäminen, laajentaminen, tutkimuksellinen määrittely sekä koulutuksen tarkentaminen ovatkin alan ajankohtaisia kehittämishaasteita. Nykyisten asumisneuvonnasta tehtyjen raporttien ja haastattelujen perusteella asumisneuvonta näyttäytyy sosiaalisena työnä, jossa sosiaalialan toimijoiden sekä toimijaverkostojen tuntemus on erittäin tärkeä edellytys työn vaikuttavuudelle. Soveltuvien koulutus on sosiaalialan koulutus mutta yhdistyneenä kiinteistöalan tietämykseen. (mm. Kettunen 2010; Pietiläinen 2008.)

Nyt asumisneuvonnan valtakunnallinen koordinointi, ohjaus ja kehittäminen ovat sisällytetty Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARAn tehtäviin. ARA ja Ympäristöministeriö perustivat 2009 pysyvän valtakunnallisen asumisneuvontafoorumin. Foorumin tehtävänä on muun muassa edistää yhteisiä menettelytapoja, asumisneuvonnan toimintamallien kehittämistä, pysyvien asumisneuvontatoiminnan rahoituskeinojen löytämistä, asumisneuvonnan kokeiluprojektien ja tutkimustoiminnan kehittämistä sekä kehittää yhteistyökeinoja asumisneuvontatyöhön eri viranomaisten ja muiden toimijoiden välillä. Tärkeä osa foorumin toimintaa on myös edistää asumisneuvonnan työnkuvan kehittämistä ja asumisneuvonnan koulutusta. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus – ARA 2009.)

Myös kokonaisuutena asumisen palvelujärjestelmään tavoitellaan systeemistä muutosta, jonka kautta asumisen parissa tehtävää sosiaalista työtä on haluttu käsitteellistää uudella tavalla (Kettunen 2009). *Asumissosiaalisella työllä* tarkoitetaan *asumissosiaalista palvelujärjestelmää*, joka mahdollistaa varhaisen

tuen ja tarvittaessa puuttumisen, jolloin asunnottomuusjaksot sekä vähenevät että lyhenevät. Keskeistä kokonaisuudessa on tietämys asuntopolitiikan ja asumisprosessien ongelmista sekä tätä kautta mahdollisuus koordinoida asumisen ongelmia kokonaisvaltaisesti ennaltaehkäisevästä työstä korjaavaan työhön. (Kettunen 2010, 43–45; Kettunen 2009.) *Asumissosiaalisen palvelujärjestelmän* kehittäminen ei kuitenkaan pelkisty erilliseksi tehtäväksi vaan liittyy osaksi laajempaa sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää aiempaa selkeämmin koordinoituna kokonaisuutena.

5.4 Ahaa -kurssi asumisen turvaamisessa

Ahaa -kurssi ei asetu varsinaisesti *asumissosiaalisen työn* alueelle. Se keskittyy asumisvalmiuksien kehittämiseen ennen itsenäistä asumista. Siitä on silti löydettävissä myös asumisneuvontatyön merkittäviin osa-alueisiin kuten vuokranmaksuun, sosiaalietuisuuksiin ja arjessa selviytymiseen liittyviä teemoja. Asumisneuvonnassa keskeistä on kuitenkin puuttuminen asumisen jo syntyneisiin kriisitilanteisiin, joten Ahaa -kurssi ei ole pelkästään asumisneuvontaa sen merkittävän ennaltaehkäisevän olemuksen vuoksi.

Ahaa -kurssin merkitys onkin juuri sen pyrkimys ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä sekä mahdollisesti jo syntyneiden ongelmien syventymistä, joten sen voisi määritellä eräänlaiseksi asumisvalmennukseksi, joka toimii ennaltaehkäisevästä näkökulmasta ja rakentuu yksilöllisesti asiakkaan tarpeista käsin. Se ei tarjoa varsinaista ohjausta, mutta ei myöskään pelkisty pelkän asumistiedon tarjontaan.

6 NUORTEN AIKUISTEN KOKEMUKSET JA ASUMISTIETOUSTARPEET

Aiheen teoreettisen tulkinnan ja suunnittelun jälkeen käynnistyi ensimmäinen vaihe, jossa kartoitettiin nuorten aikuisten omia kokemuksia ja tarpeita. Nuorten aikuisten aineisto kerättiin tutkimusta varten kehitetyllä tutkimuslomakkeella. Lomakkeeseen päädyttiin koska tarkoituksena oli kerätä näkemyksiä ja kokemuksia mahdollisimman monelta työpajoilla harjoittelussa olevalta nuorelta aikuiselta.

Nuorten aikuisten aineisto toimi pohjana koko Ahaa -kurssin kehittämiseksi. Tavoitteena oli kuvata nuorten aikuisten omia käsityksiä ja kokemuksia asumistietouden tarpeestaan ja edelleen selvittää millaista (asumis-) tietoa nuoret aikuiset kokevat tarvitsevänsä itsenäisen asumisen aloittamisessa. Tärkeää oli lisäksi löytää nuorten aikuisten ehdotuksia kurssin toteuttamiseen sekä myös yleisesti asumistietouden lisäämiseen. Nuorten aikuisten omien toiveiden ja tarpeiden huomioon ottamisen oletettiin myös lisäävän heidän motivaatiota suorittaa Ahaa -kurssi.

6.1 Tutkimuslomake

Mittarin kehittämisessä on tärkeää, että tutkijan lisäksi myös muut ovat saaneet tarkastella sitä. Hyvän mittarin kehittelyprosessi on pitkäjänteinen, joka alkaa raakaversiosta ja etenee korjauksien sekä pilottikokeilun kautta vasta lopullisen muotoonsa. (Metsämuuronen 2009, 68.) Nuorille aikuisille tarkoitettu tutkimuslomake kehitettiin tutkimusta varten. Lomakkeen luominen aloitettiin haastattelemalla muutamia nuoria aikuisia. He olivat sekä itsenäisesti että vielä kotona asuvia nuoria aikuisia. Tässä vaiheessa hyödynnettiin myös nuorten kanssa työskentelevien näkemyksiä. Lomakkeen luomiseen osallistuneilta nuorilta aikuisilta kysyttiin, mitkä asiat he olivat kokeneet tai kokevat haastavana muuttaessaan ensimmäiseen omaan kotiin. Tämän jälkeen laadittiin kyselylomakkeen raakaversio, joka käytiin vielä yhdessä läpi edellä mainittujen nuorten aikuisten kanssa. Saadun palautteen perusteella laadittiin raakaversiosta paranneltu versio, joka esitettiin uudella ryhmällä nuoria aikuisia. Esitestauksen

tarkoitus oli saada tietoa niin vastauksien toimivuudesta kuin myös kysymysten muotoilusta. Esitestauksen jälkeen lomake käytiin läpi vielä keskustelemalla testiryhmän kanssa. Tämän jälkeen lomakkeeseen tehtiin tarvittavia muutoksia ja se sai lopullisen muotonsa. Tutkimuslomakkeessa on aiheen mukaisia avoimia, monivalinta- sekä valintakysymyksiä. Taustatietoina kysytään ikää sekä nykyistä asumismuotoa. Nuorten aikuisten tutkimuslomake on liitteessä 2.

Esitestauksen sekä testiryhmän palautteen jälkeen tutkimuslomaketta päädyttiin vielä muuttamaan merkittävästi myös nuorten aikuisten nykyistä asumistietouden tasoa mittaavaan suuntaan, sillä avoimien kysymysten ongelmaksi muodostui se, etteivät nuoret aikuiset tunnistanee omia valmiuksiaan tai niiden puutetta.

En edes tiä mitä tulis tietää koska en voi tietää mitä minun tulisi tietää kukaan kun ei oo kertonut... (Lainaus erään esitestaukseen osallistuneen nuoren vastauksesta.)

Tutkimuslomakkeen ensimmäisen monivalintakysymyskokonaisuuden tehtävä muotoutui siis uudelleen. Yhtäältä se tuottaa toimijoille tietoa nuorten aikuisten nykyisistä asumisvalmiuksista, mutta toisaalta se herättää nuoria aikuisia myös pohtimaan, miten paljon asioita muuttamiseen ja itsenäiseen asumiseen liittyy. Samalla myös toimijat saavat tietoa nuorten aikuisten nykyisestä asumistietouden tasosta. Lopuksi lomakkeessa kysytään nuorten aikuisten odotuksia Ahaa - kurssille.

6.2 Nuorten aikuisten aineiston keruu

Kysely toteutettiin Hyvinkään nuorten työpajoilla elokuussa 2010. Kaikki tutkimuslomakkeeseen vastanneet olivat työharjoittelun aloittaneita nuoria aikuisia. Nuoret vastasivat nimettöminä paperisiin tutkimuslomakkeisiin työharjoitteluaajalla.

Työpajoilla työharjoittelun aloitti elokuussa 2010 yhteensä 35 nuorta aikuista, joista 29 vastasi tutkimuslomakkeeseen (n=29). Näin ollen tutkimuksen vastausprosentiksi muodostui 83 %.

6.3 Tutkimuksen mittarin luotettavuus

Jos tutkimuksessa ei käytetä valmista mittaria, vaan luodaan tarkoitukseen oma mittaristo, on tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltava mittarista käsin (Metsämuuronen 2009, 68). Ahaa -kurssin kehitystyössä luotettavuutta tulee arvioida ennen kaikkea nuorten tutkimuslomakkeen perusteella sillä nuorten aikuisten aineisto luo pohjan koko toimintatutkimuksen toteuttamiselle. Luotettavuuden varmistamiseksi nuorten tutkimuslomake esitettiin, kuten luvussa 6.1 on kuvattuna. Näin pyrittiin välttämään kysymysten väärinymmärrystä sekä varmistamaan vastausvaihtoehtojen toimivuudesta (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Kyselytutkimuksen luotettavuuden heikkouksina voidaan nähdä, ettei ole mahdollisuutta varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet tai miten selvillä vastaajat ovat tutkittavasta aiheesta (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Nuoret ovat useimmiten kiinnostuneita omaan asuntoon muuttamisesta. Siitä huolimatta tutkimuksen merkitystä vielä avattiin nuorille tarkemmin kyselyn toteutuksen yhteydessä. Nuorille kerrottiin kyselyaineiston tarkoituksesta eli siis siitä, että tarkoituksena on saada sen näköinen kurssi kuin he itse toivovat.

Tunnistettavuuden estämisestä on muodostunut yksi ihmistieteiden tutkimuseettinen normi. Vaikka lähtökohtana usein onkin tarve suojella tutkittavia mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta niin tunnistamattomuuden lupaaminen saattaa edistää myös rehellisiä vastauksia sekä osallistumista. (Kuula 2006,201–204.) Nuoret vastasivat tutkimuslomakkeisiin nimettöminä. Vastaaminen oli myös täysin vapaaehtoista mutta nuoret saivat tehdä sen työharjoittelujalla. Tutkija lupasi myös, ettei aineistoa käytetä muuhun kuin tämän tutkimuksen tarkoituksiin.

6.4 Nuorten aikuisten aineiston analysointi

Nuoret aikuiset vastasivat paperisiin tutkimuslomakkeisiin, kuten edellä on todettu, joten vastaukset oli aluksi vietävä Webropol -ohjelmaan analyysia varten. Aineiston taustatiedot sekä valinta- ja monivalintakysymykset analysoin

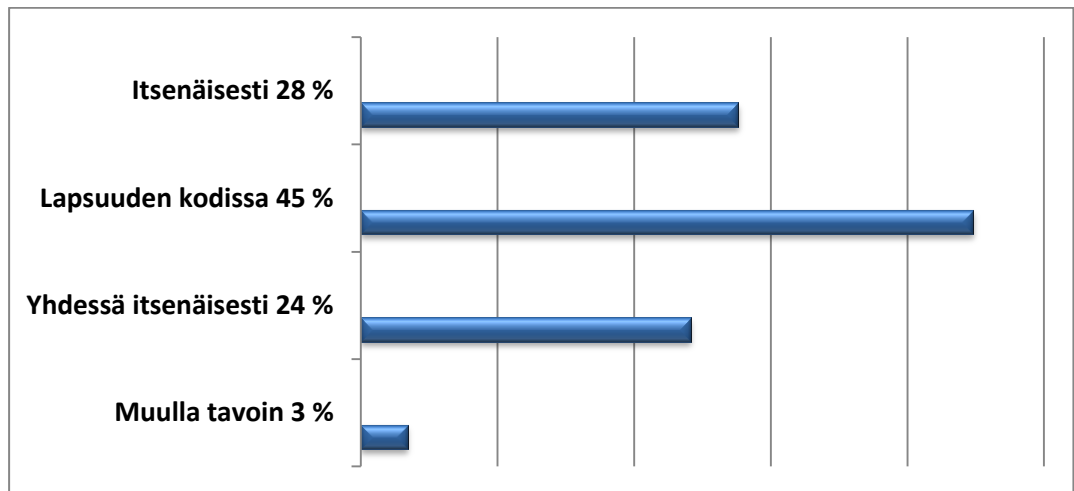
Webropol 1,0 -ohjelman avulla (taulukot). Avointen kysymysten aineiston analyysi toteutettiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Aloitin analyysin pilkkomalla nuorten aikuisten aineiston erilaisiin ilmaisuihin, jonka jälkeen yhdistelin nämä ilmaisut erilaisiin luokkiin ja luokat edelleen laajempiin teemoihin. Teemat muodostuivat tutkimuslomakkeen aihealueista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–94; 101–103.) Jatkoisin sisällönanalyysia sisällönerittelyllä. Laadin aluksi jokaisen teeman sisällöstä kategorioita nuorten aikuisten vastauksien mukaan, jonka jälkeen erittelin vastaukset näihin kategorioihin. Analyysirungon avulla laskin frekvenssit eli yhteen laskin kuinka monta kertaa asia esiintyy aineistossa. Kvantifioimalla aineiston pystyin kuvaamaan nuorten aikuisten toiveita ja tarpeita asumistietouden lisäämisestä myös määrällisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120–122.) Aineistosta pyrin löytämään tutkimustehtävän kannalta olennaisia ilmauksia. Kiinnitin huomiota myös yksittäisiin vastauksiin sillä aineistosta ei tehdä päätelmiä vain yleistettävyyttä ajatellen. Hirsjärven, Sajavaaran ja Remeksen (2007) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on aristoteelinen ajatus, että yksityisessä toistuu yleinen. Tämä tarkoittaa, että yksittäistä tapausta tarkastelemalla voidaan saada näkyviin se, mikä ilmiössä on merkittävää tarkasteltaessa sitä yleisemmällä tasolla. Vastuksien koodaamiseen käytin Webropolin koodausta. Koodaus antaa mahdollisuuden kulkea yksinkertaisemmin edestakaisin aineiston analyysin, tulkintojen ja tutkimustekstin välillä (Eskola & Suoranta 1998, 209).

6.5 Vastaajat

Kyselyyn vastanneiden nuorten aikuisten keski-ikä oli 19,5 vuotta. Taulukossa 1 on kuvattu nuorten aikuisten nykyistä asumistilannetta.

TAULUKKO 1. Vastaajien nykyinen asumistilanne.

Vastaajista vajaa puolet asui vielä lapsuuden kodissaan. Hieman enemmän vastaajista asui itsenäisesti joko yksin tai kanssa-asujan kanssa. Kanssa-asuja tarkoittaa seurustelukumppania, avo- tai aviopuolisoa tai kaveria. Vain pieni osa vastaajista ilmoitti asuvansa muulla tavoin kuten esimerkiksi laitoksessa.

6.6 Nykyinen asumistiedon tarjonta

Nuorilta aikuisilta kartoitettiin heidän käsitystään siitä, onko nuorille aikuisille nykyisin tarjolla riittävästi tietoa asumisesta. Kysymykseen vastasi kaikki 29 vastaajaa.

Vastaajista 11 oli sitä mieltä, että tarjontaa on, mutta pieni osa heistä kuitenkin ilmoitti, että tietoa voisi tarjota enemmän ja laajemmin. Vastaajista (12) oli sitä mieltä, ettei tarjontaa ole riittävästi. Nuoret aikuiset toivat esiin myös, että on

vaikea löytää paikkaa, jossa nuoret aikuiset saavat tarvitsemaansa tietoa asumisasiassa.

Ei minun mielestäni. On vaikea löytää hyvää neuvontapaikkaa, missä otetaan nuoren tarpeet huomioon. (Nuori 466)

Vastaajista pieni osa ei osannut sanoa kantaansa tiedon riittävydestä. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että he uskoivat tiedon olevan saatavilla mutta täytyisi itse olla aktiivinen ja etsiä tietoa esimerkiksi Internetistä. Joidenkin vastauksissa tuli esiin myös, että asumiseen liittyvät tiedot ja taidot pitäisi vain itse etsiä jostain.

6.7 Hyvä käytäntö nuorten aikuisten asumistietouden lisäämiseen

Nuorilta aikuisilta kysyttiin, mikä heidän mielestään olisi hyvä käytäntö lisätä nuorten asumistietoutta. Kysymykseen vastasi 25 nuorta aikuista. Vastaajista kahdeksan (8) ehdotti koulua, lähinnä toisen asteen oppilaitosta. Ehdotuksia kouluissa tapahtuvaan asumistietouden lisäämiseen olivat tiedotustilaisuus, luento tai vapaavalintainen pidempikestoinen asumiskurssi.

Koulussa voisi puhua asumisesta. Ja järjestää kursseja, joihin voisi osallistua vapaaehtoisesti. (Nuori 539)

Asumistietoluento toisen asteen kouluihin? (Nuori 678)

Vastaajista neljä (4) ehdotti Internetiä. Lisäksi oli ehdotettu Ahaa -kurssin tapaisia kaikille nuorille avoimia kursseja, erilaisia tiedotustilaisuuksia sekä jaettavaa materiaalia, jonka voisi saada esimerkiksi postitse kotiin.

Erilaisilla esitteillä joita tulisi postitse kotiin. (Nuori 466)

Vastaajista neljä (4) toi esiin myös aihe-alueita, joista heidän mielestään tulisi kertoa enemmän. Näitä olivat esimerkiksi asumisen aloittamisen perusasiat kuten

mistä asuntoja saa. Vastaajien mielestä nuorille tulisi kertoa enemmän myös siitä, miten sekä mitä asumiseen liittyviä sosiaalietuisuuksia on mahdollista saada.

Kertoa perusasiat. Miten voi etsiä asuntoa. Miten tukia saa/voi hakea. (Nuori 454)

Siitä (asumisesta) voitaisi yleensäkin puhua vähän enemmän (Nuori 385)

Pieni osa vastaajista oli pohtinut myös oman kunnan ja median vastuuta tiedon lisäämisessä. Uutena keinona oli ehdotettu myös kimppa-asumista, jotta ei joutuisi yksin pohtimaan asumisasiota.

Tietoa niistä (asunnoista), media? oman kunnan panostus? (Nuori 491)

6.8 Nuorten aikuisten asumistietous

Tutkimuslomakkeessa kartoitettiin nuorten aikuisten asumistietouden tasoa väittämien avulla. Taulukossa 2 on kuvattu nuorten aikuisten asumistietoutta.

TAULUKKO 2. Nuorten aikuisten asumistietous.

	<i>samaa mieltä</i>	<i>en osaa sanoa</i>	<i>eri mieltä</i>
<i>1. Toimeentuloon liittyvät asiat on tärkeä pohtia jo ennen muuttoa</i>	28	1	0
<i>2. Oman talouden ja raha-asioiden suunnittelu on tärkeää</i>	27	1	1
<i>3. Ennen vuokrasopimuksen solmimista tulisi tietää, mitkä ovat sopimuksen ehdot</i>	27	2	0
<i>4. Vuokralaisella on oikeudet mutta myös velvollisuudet</i>	26	3	0
<i>5. Isännöitsijä/asunnon omistaja voi purkaa vuokrasopimuksen, jos asukas häiritsee muita naapureita</i>	24	4	1
<i>6. Asukas vastaa myös vieraidensa tekemisistä</i>	23	5	1
<i>7. Vuokralainen ei tarvitse kotivakuutusta koska hän ei omista asuntoa</i>	4	14	11
<i>8. Vuokravakuus palautetaan aina pois muutettaessa</i>	13	10	6
<i>9. Vuokraan sisältyy vesi ja sähkö</i>	12	8	9
<i>10. Vuokralaisen on itse hankittava sähkösopimus</i>	11	14	4
<i>11. Vuokrasopimuksen voi aina irtisanoa</i>	20	5	4
<i>12. On hyvä tietää mistä saa apua, jos asiat eivät suju suunnitelmien mukaan</i>	27	2	0

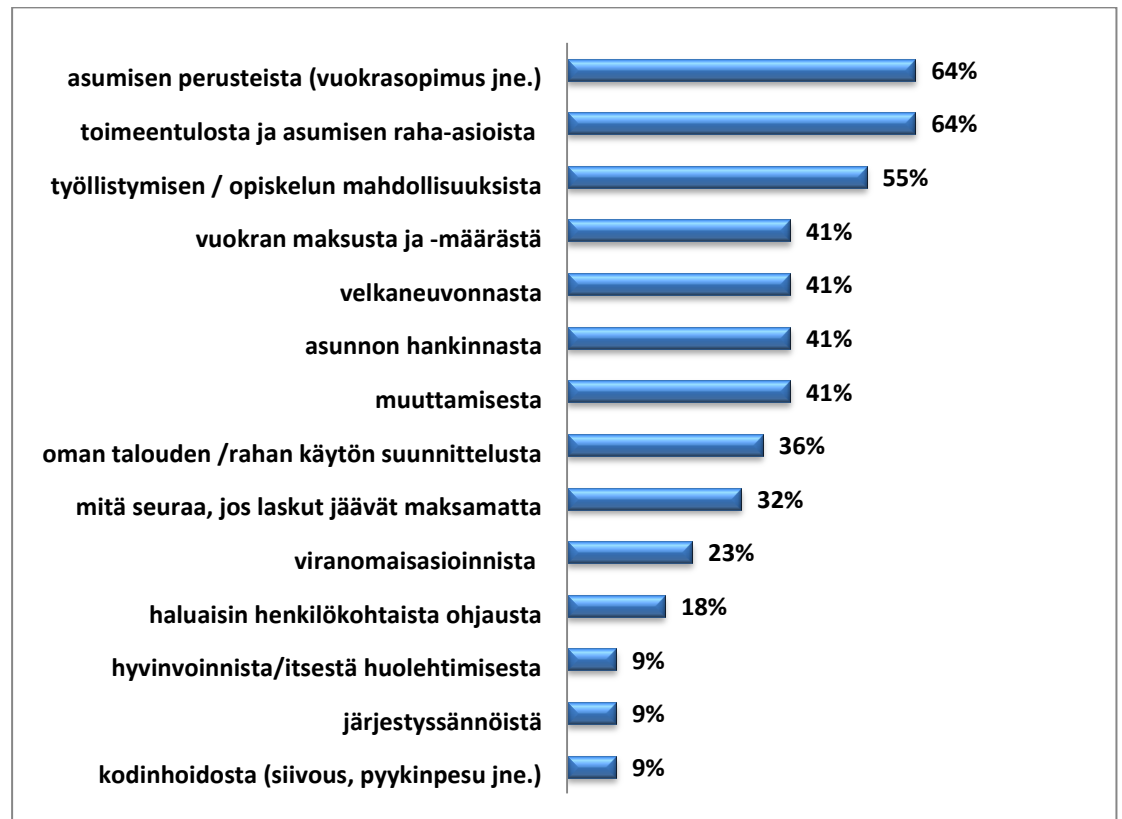
Nuoret aikuiset vastasivat väittämiin oman käsityksensä mukaisesti. Taulukon luvut kuvaavat nuorten aikuisten antamia vastauksia eli luku kullakin vastauskohdalla merkitsee sitä, mitä mieltä vastaajat väittämästä ovat (n=29). Kunkin väittämän kohdalla pystyi valitsemaan vain yhden vastausvaihtoehdon.

Väittämien jälkeen lomakkeessa siirryttiin selvittämään, missä asioissa nuoret aikuiset kaipaisivat lisää tietoa. Ensin esitettyjen väittämien tarkoituksena oli siis saada tietoa nuorten aikuisten asumistietouden tasosta mutta samalla tarkoituksena oli myös saada nuoret aikuiset ennen lomakkeen seuraavaa osiota pohtimaan, mitä asioita itsenäiseen asumiseen ja muuttamiseen liittyy.

6.9 Nuorten aikuisten toiveita Avaimia arjen hallintaan kurssille

Nuorilta aikuisilta kysyttiin, mistä asumiseen liittyvistä asioista he toivovat saavansa tietoa työpajoilla syksyllä 2010 toteutettavalla asumisen Ahaa -kurssilla. Taulukossa 3 on kuvattu nuorten aikuisten toiveita.

TAULUKKO 3. Nuorten aikuisten toiveita Ahaa -kurssin sisällöstä.

Vastaajilla oli mahdollisuus valita valmiiksi annetuista teemoista useampia heitä kiinnostavia teemoja. Toivotuimmaksi osoittautuivat asumisen perusteet sekä asumisen raha-asiat ja toimeentulo. Tärkeänä vastaajat pitivät myös tietoa työllistymisen ja opiskelun mahdollisuuksista. Vastaajilla oli valmiiksi annettujen vaihtoehtojen lisäksi mahdollisuus mainita myös muita heitä kiinnostavia teemoja, joita ei ollut siis ollut valmiina taulukossa. Tällaisina teemoina nousi esiin, mitä tehdä jos sairastuu, harrastemahdollisuuksista kertominen sekä mahdollisuus kuulla esimerkein itsenäisen asumisen aloittamisesta.

Vastaajia pyydettiin mainitsemaan lisäksi omasta mielestään tärkein asia tai asioita, jotka Ahaa -kurssin järjestäjien tulisi huomioida. Esiin oli tuotu käytännönjärjestelyt ja nuorten aikuisten viihtyvyys mutta ei enempää tarkennusta siitä, miten ne tulisi hoitaa. Tärkeäksi nuoret aikuiset näkivät myös kurssilla kerrottujen tietojen paikkaansa pitävyyden sekä ylipäänsä ensiasujien eteenpäin auttamisen. Useassa vastauksessa oli esitetty toiveena saada kurssilla ihan konkreettista opastusta asunnon hakuun sekä täsmällistä tietoa asumiseen liittyvistä sosiaalityöasioista sekä niiden määrästä.

6.10 Yhteenveto nuorten aikuisten vastauksista

Nuorten aikuisten vastauksien perusteella näyttäisi siltä, että asumisen perusasioista osa tiedetään hyvin, mutta myös merkittäviä puutteita esiintyy. Huomion arvoista nuorten aikuisten vastauksissa on se tekijä, että vastaajista lähes puolet oli ilmoittanut jo asuvansa itsenäisesti.

Nuorten aikuisten mielestä asumistietoa tulee tarjota. Reilu kolmannes nuorista aikuisista oli ilmoittanut, että tietoa olisi tarjolla mutta toivoivat kuitenkin, että tiedon tarjontaa olisi laajempaa. Tiedontarjoamisen hyväksi käytännöksi tuli runsaasti ehdotuksia kuten koulu, kurssit, esitteet, internet jne. Tämä kertoo siitä, ettei kehittämisessä kannatta keskittyä vain yhteen tiedotustapaan vaan, tietoa tulisi tarjota erilaisin keinoin henkilökohtaisesta ohjauksesta aina internetiin.

Nuoret aikuiset pitivät tärkeänä myös käytännön järjestelyiden toimivuutta, keskittymistä erityisesti heitä kiinnostaviin teemoihin sekä sitä, ettei ryhmä olisi liian suuri. Vastauksien perusteella keskeisiä nuoria aikuisia kiinnostavia teemoja olisivat vuokrasuhde sekä siihen liittyvät vastuut ja velvollisuudet, asumisen rahaasiat sekä sosiaalityöasiat. Nuoret aikuiset pitivät tärkeänä myös työllistymisen ja opiskelun mahdollisuuksista kertomista. Esiin oli tuotu myös, että kurssin aikana tulisi olla mahdollisuus asuntohakemusten täyttämiseen.

7 TOIMIJAVERKOSTON TYÖSKENTELY

Nuorten aikuisten aineiston keräämisen ja analysoinnin jälkeen seurasi toimintatutkimuksen toinen vaihe, jonka tavoitteena oli uudistaa Ahaa -kurssia. Tarkoituksena oli toimijaverkoston kehittämistyöskentelyn avulla tehdä Ahaa -kurssista aiempaa parempi siten, että kurssi vastaisi nuorten aikuisten omiin tarpeisiin. Myös nuorten aikuisten motivoiminen kurssin käymiseen haluttiin huomioida.

Toimijaverkoston kehittämistyöskentely käynnistyi kehittämiskyselyllä. Kysely toteutettiin sähköisesti ja samassa yhteydessä verkostolle toimitettiin kooste nuorten aikuisten vastauksista. Kehittämiskyselyn sekä nuorten aikuisten aineiston toimittamisen keskeisin tarkoitus oli saada toimijaverkosto tutustumaan jo ennalta nuorten aikuisten toiveisiin sekä pohtimaan kehitettäviä alueita, jotta myöhemmin toteutetussa verkoston tapaamisessa päästäisiin yhdessä ideoimaan.

Toimijaverkoston kehittämistyöskentelyn tavoite oli siis rakentaa Ahaa -kurssin sisältö ja toiminta nuorten aikuisten toiveiden ja tarpeiden pohjalta hyödyntäen myös aiemmilta Ahaa -kursseilta saatuja kokemuksia ja hyviä käytäntöjä.

7.1 Toimijaverkoston kehittämiskysely

Toimijaverkoston kehittämiskysely toteutettiin syyskuussa 2010. Kyselyssä keskityttiin nuorten aikuisten kyselyä enemmän toteuttamistavan kehittämiseen sillä aihealueiden sisällöt olisi tarkoituksenmukaisinta rakentaa nuorten aikuisten aineiston eli nuorten aikuisten omien tarpeiden pohjalta. Toimijaverkoston kehittämiskysely sisälsi avoimia kysymyksiä. Toimijaverkostolle kehittämiskyselylomake on liitteessä 3.

Toimijaverkoston kyselyyn vastasi kahdeksan (8) verkoston jäsentä. Osa vastaajista oli ollut mukana toteuttamassa Ahaa -kurssia jo aiemmilla kerroilla, joten esiin oli tuotu aiemmin kursseilla hyviksi havaittuja seikkoja mutta lisäksi sen pohjalta myös joitain kehittämisehdotuksia.

Taulukossa 4 on kuvattu kehittämiskyselyssä esiin nousseet Ahaa -kurssin toteuttamistavan kannalta keskeiset tekijät. Tekijät on löydetävissä toimijaverkoston aineistosta mutta myös nuoret aikuiset ovat maininneet vastuksissaan samoja asioita.

TAULUKKO 4. Ahaa -kurssin menestystekijät

<i>Ahaa -kurssin keskeiset menestystekijät</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Toimivat käytännön järjestelyt ja tekniikka • Toimiva yhteistyö verkoston ja luennoitsijoiden kesken • Nuoria aikuisia kiinnostavat teemat ja aihealueet, esitystapa! • Ryhmäkoko – yhteisen keskustelun mahdollistaminen • Yksilöohjauksen mahdollisuus • Nuorten aikuisten osallistaminen ja vastuuttaminen • Nuorten aikuisten motivointi

Toimijaverkoston vastauksien perusteella tärkeänä pidettiin siis käytännön järjestelyiden toimivuutta, yksilöohjausta, nuoria aikuisia kiinnostavia teemoja sekä sitä, että ryhmä olisi sopivan kokoinen. Ryhmäkoon tiedettiin vaikuttavan ennen kaikkea siihen, miten kurssilla syntyisi keskustelua. Verkoston mielestä keskustelu olisi keskeistä, jotta nuoret aikuiset itse osallistuvat, ottavat vastuuta ja toimivat itse oman elämänsä vaikuttajina.

Toimiviksi käytännöiksi aiemmilta kerroilta olivat jo osoittautuneet käytännön järjestelyt sekä tekniikka. Kiitosta saivat myös hyvä ja toimiva yhteistyö toimijaverkoston kesken sekä motivoituneet luennoitsijat. Kyselyn mukaan kehittämistä olisi erityisesti nuorten aikuisten motivoinnissa.

7.2 Toimijaverkoston kehittämistapaaminen

Kehittämistapaaminen järjestettiin kyselyiden jälkeen syyskuussa 2010.

Tapaamisen tavoitteena oli yhteisesti sekä kerätyn aineiston pohjalta uudistaa ja ideoida syksyn 2010 Ahaa -kurssia mutta myös jakaa tietoa nuorten aikuisten asumisneuvontatarpeista. Mukana tapaamisessa olivat Hyvinkää nuorisoyhdistyksen toiminnanjohtaja ja asumisohjaaja, Ahaa -kurssin luennoitsijoita kuten TE -toimistosta sekä Hyvinkään työpajojen ohjaajia.

Tapaamisen aluksi tutustuttiin vielä tarkemmin nuorten aikuisten aineistoon sekä kehittämiskyselyssä esiin tuotuihin keskeisiin menestystekijöihin. Tiedon jakaminen erityisesti nuorten aikuisten vastauksista oli tärkeää koska paikalla oli työpajojen ohjaajia, jotka eivät osallistuneet Ahaa -kurssin toteutukseen, mutta joiden asiakkaita kyseiset nuoret aikuiset olivat.

Tapaamisessa heräsi keskustelua myös ristiriidoista, joita näkyi työntekijöiden kokemuksissa ja nuorten aikuisten aineistossa. Nuoret aikuiset eivät olleet juurikaan toivoneet saavansa opastusta kodinhoidollisissa asioissa tai asuintaloissa noudatettavista järjestyssäännöistä vaikka nuorten aikuisten kanssa työskentelevät tietävät, että juuri nämä aiheuttavat haasteita nuorten aikuisten asumiseen, joten ne päätettiin säilyttää kurssin ohjelmassa.

7.3 Ahaa -kurssin uudistaminen

Kuten edellä on todettu, toimijaverkoston kehittämistyöskentelyn tavoitteena oli uudistaa Ahaa -kurssia nuorten aikuisten toiveiden ja tarpeiden pohjalta sekä hyödyntää kokemusta aiemmilta kurssikerroilta. Keskeiset teemat syksyn 2010 Ahaa -kurssille nousivat nuorten aikuisten aineistosta ja ne ovat vuokrasuhde sekä siihen liittyvät vastuut ja velvollisuudet, raha-asiat sekä työ- ja opiskelumahdollisuudet. Nuorten aikuisten vastauksista poiketen mukaan otettiin edelleen kodinhoitoa koskevat asiat mutta painotus erityisesti sen merkityksessä. Talousasioiden osalta keskeistä on ennen kaikkea taloussuunnittelu sekä ongelmia ennakoivaan näkökulma eli miten vähätkin rahat saa riittämään. Tärkeää on jakaa

tietoa myös mahdollisista sosiaalietuuksista. Vuokrasuhteen näkökulmasta tulee tarkentaa asuintaloissa noudatettavien järjestyssääntöjen merkitystä sekä kertomista niiden rikkomisen seuraamuksista.

Aiemmista kursseista kehittämiskohteiksi oli noussut vähäinen osallistujamäärä. Osa nuorista aikuisista oli jättänyt kurssin myös kesken. Edellisillä kursseilla oli ollut käytäntönä jokaisen kerran jälkeen tiedustella nuorilta aikuisilta niin sanottuja ”täsmä” kysymyksiä seuraavaan kertaan. Näin toimitaan myös jatkossa. Laajemman kartoituksen avulla nyt myös nuorten aikuisten muiden odotuksien, tarpeiden ja toiveiden selvittäminen on mahdollistunut. Kurssi järjestetään ensikertaa nyt myös selkeälle kohderyhmälle, joten näiden oletetaan vaikuttavan nuorten aikuisten tarpeita vastaavaan sisältöön sekä sitä kautta edelleen heidän motivaatioonsa. Tavoitteeksi päätettiin asettaa, että jokaiselle kurssikerralle osallistuisi 10–15 nuorta aikuista.

Uudistuksia tuli myös tema-alueiden järjestelyyn sekä lisäksi mahdollisuus käydä läpi samalla tapaamiskerralla toisiinsa liittyviä tema-alueita. Lisäksi kurssilla tulee olemaan myös kokonaisia kurssipäiviä. Kokonaan uutena asiana nuorille aikuisille tarjotaan mahdollisuus asuntohakemusten täyttämiseen sekä siihen liittyvään opastukseen.

Tapaamisessa sovittiin myös, että nuorilta aikuisilta kerätään palautetta jokaisen tapaamiskerran jälkeen. Käytössä olleet palautelomakkeet päivitetään ja laaditaan myös Webropol versioiksi. Uudistetut palautelomakkeet ovat liitteessä 4.

8 SYKSYN 2010 AHAÄ -KURSSI JA NUORTEN AIKUISTEN PALAUTE

Toimintatutkimuksen kolmannessa vaiheessa, loka- joulukuussa 2010, toteutettiin Hyvinkään työpajoilla uudistunut Ahaa -kurssi. Kurssin yhteydessä nuorilta aikuisilta kerättiin palautetta, jonka tavoitteena oli selvittää yhtäältä sitä, oliko nuorten aikuisten toiveisiin ja tarpeisiin vastattu mutta toisaalta haluttiin selvittää myös Ahaa -kurssin jatkokehittämistarpeita. Palautteen keräämiseen käytettiin Webropol -ohjelmaa.

Syksyn 2010 kurssille osallistui nuoria aikuisia Hyvinkään Kuljetus-, Hammer-, Move- ja Starttityöpajoilta. Nuorista aikuisista osa osallistui räätälöidysti vain osalle luennoista ja osa suoritti koko Ahaa -kurssin. Osallistumiskertoja koko Ahaa -kurssilla oli syksyn aikana yhteensä 92. Kohdennetun kurssin ansiosta saavutettiin tavoitteeksi asetettu osallistujamäärä joka oli 10–15 nuorta aikuista/kurssikerta. Todistuksen suorituksestaan sai yhteensä 41 nuorta aikuista, joka on enemmän kuin koskaan aiemmilla Ahaa -kursseilla. Tämän perusteella nuorten aikuisten motivaatio kurssin suorittamiseen on selvästi kasvanut.

Osallistujat koko Ahaa -kurssille työpajoittain:

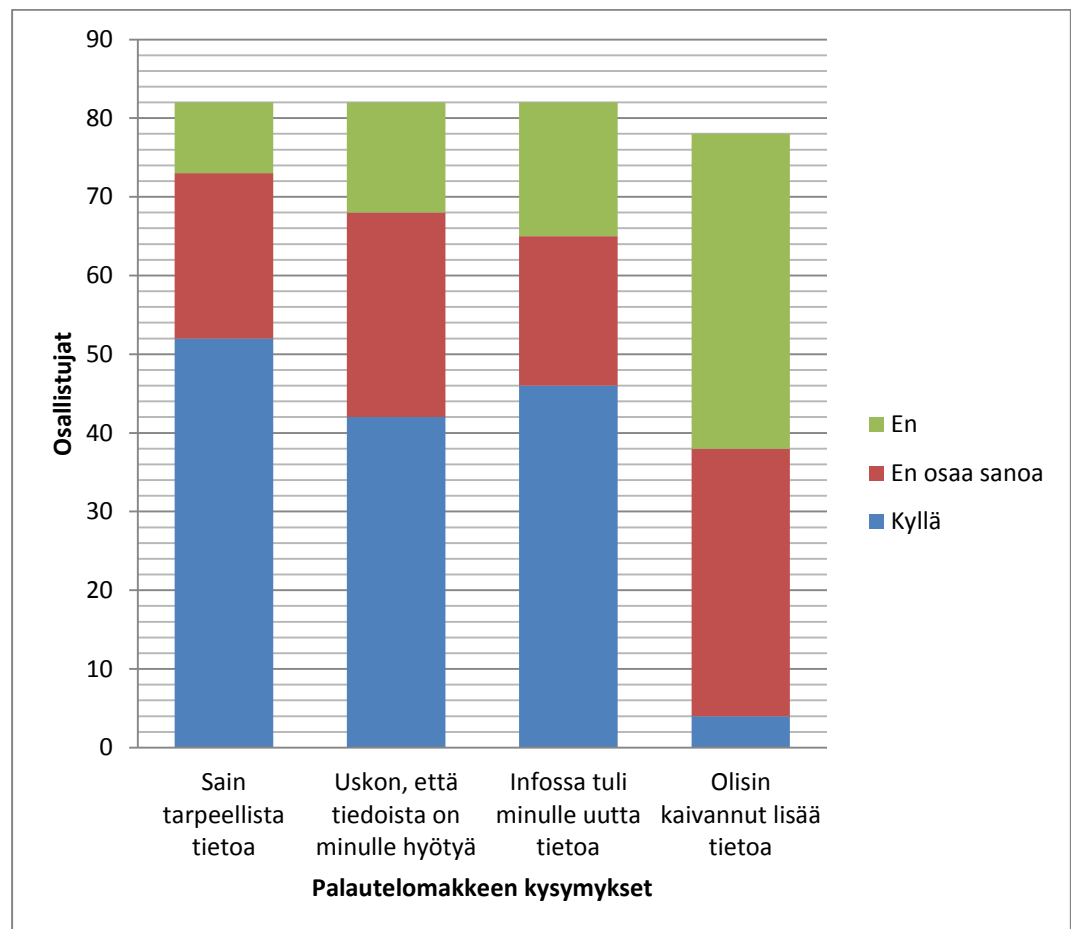
- Kuljetuspaja 4 nuorta aikuista
- Hammer 9 nuorta aikuista
- Move 16 nuorta aikuista
- Startti 12 nuorta aikuista

Osallistujat kurssikerroittain:

- Terveys ja ravinto 17 nuorta aikuista
- Sostoimi ja TYP 15 nuorta aikuista
- Työvoimatoimisto 9 nuorta aikuista
- Kodin hankinnat ja siisteys 13 nuorta aikuista
- Kriisit 15 nuorta aikuista
- Asuminen ja velkaneuvonta 23 nuorta aikuista

Palautelomakkeeseen vastattiin kurssiluennon jälkeen työpajoilla. Työpajaohjaajat avustivat tarvittaessa. Palautelomakkeeseen vastattiin yhteensä 82 kertaa, joten palaute saatiin 89 %:lta kurssiin osallistuneista.

Kuviossa 3 on kuvattu palautelomakkeen yhteenvetoa syksyn 2010 Ahaa -kurssista. Olisin kaivannut lisää tietoa -kysymykseen palautetta antoi 78 vastaajaa.

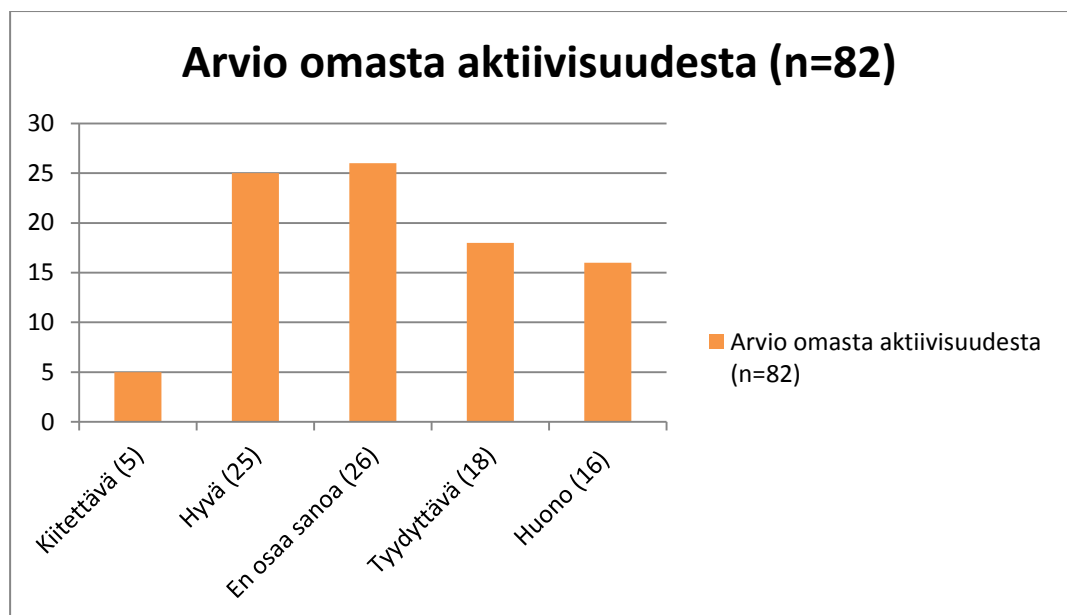
KUVIO 3. Palautelomakkeen yhteenveto syksyn 2010 Ahaa -kurssista.

Yli puolet kurssille osallistuneista ilmoittaa saaneensa kurssilla hyödyllistä uutta tietoa, josta uskovat olevan hyötyä myös tulevaisuudessa. Osa vastaajista, jotka eivät osanneet sanoa kantaansa tai kokivat kurssin tiedot hyödyttömiksi, olivat ilmoittaneet syyksi oman elämäntilanteen vaikeudet. Osallistujat olivat ilmoittaneet jääneensä kaipaamaan lisää tietoa asuntojen hinnasta sekä nuorisoasuntojen tarjonnasta, toimeentulotukipäätöksistä sekä asumisesta

ylipäänsä. Ahaa -kurssi muodostui erillisistä kurssikerroista, joilla jokaisella oli oma teemansa. Asumista koskevat aihe-alueet, joita oli jääty kaipaamaan, käsiteltiin myöhemmin toteutetuilla Ahaa -kurssikerroilla, eikä näiden kertojen jälkeen palautteessa ole mainintoja asumista koskeviin lisätietoihin.

Toimeentulotuen osalta nuoret aikuiset olivat jääneet kaipaamaan selvennystä omaan toimeentulotukipäätökseensä. Henkilökohtaisten tilanteiden käsitteleminen ei kuitenkaan olisi ollut mahdollista Ahaa -kurssikerroilla.

Palautelomakkeessa nuorilta aikuisilta pyydettiin itsearviointia omasta aktiivisuudesta kurssikerroilla. Kuviossa 4 kuvataan yhteenvetoa nuorten aikuisten itsearvioinnista. Omaa aktiivisuutta kuvaavaan kysymykseen vastasi kaikki palautetta antaneet eli yhteensä 82 nuorta aikuista.

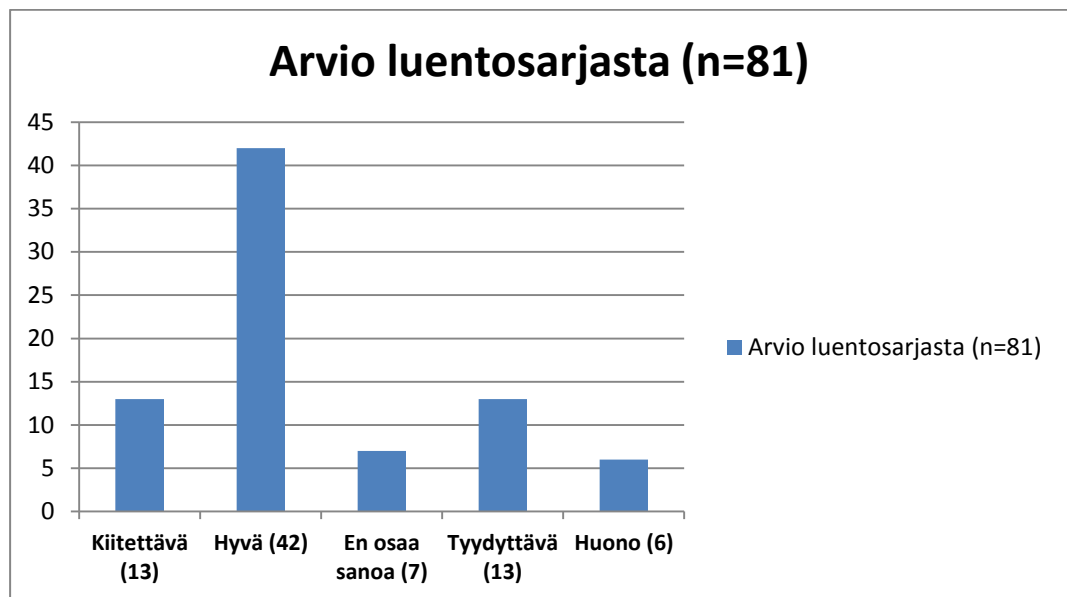

KUVIO 4. Nuorten aikuisten itsearviointi omasta aktiivisuudesta Ahaa -kurssikerroilla.

Vajaa kolmannes osallistujista ei osannut arvioida omaa aktiivisuuttaan. Hieman yli kolmannes oli arvioinut oman aktiivisuutensa hyväksi tai kiitettäväksi. Reilu kolmannes eli 34 nuorta aikuista oli arvioinut oman aktiivisuutensa tyydyttäväksi tai huonoksi. Kurssin luennoitsijat olivat olleet tyytyväisiä nuorten aikuisten

aktiivisuuteen, joten voi olla myös niin, että nuoret aikuiset ehkä odottivat itseltään aktiivisempaa osallistumista.

Palautteessa pyydettiin nuoria aikuisia arvioimaan myös Ahaa -kurssin kokonaisuutta. Kuviossa 5 on kuvattu yhteenveto nuorten aikuisten antamasta arvioinnosta Ahaa -kurssille. Kysymykseen vastasi 81 nuorta aikuista.

KUVIO 5. Yhteenveto Ahaa -kurssista.

Suurin osa, yhteensä 55 nuorta aikuista, on antanut kurssille arvosanaksi hyvä tai kiitettävä. Tästä päätellen osallistujat ovat olleet tyytyväisiä kurssin antiin. Osalla huonon arvosanan antaneella nuorella aikuisella oli palautteessa maininta, etteivät keskittyminen ja aihe-alue olleet kiinnostavia johtuen heidän omasta elämäntilanteestaan.

9 KEHITTÄMIS- JA TOTEUTUSMALLI

Toimintatutkimuksen neljännessä ja viimeisessä vaiheessa kuvattiin Ahaa -kurssin kehittämis- ja toteutusmalli. Kuvaksen sisältö on rakennettu tämän tutkimuksen aineiston eli nuorten aikuisten toiveiden ja tarpeiden sekä toimijaverkoston kehittämistyöskentelyn, kurssin toteutuksen ja nuorilta aikuisilta kerätyn palautteen pohjalta. Kuvaamisessa on lisäksi hyödynnetty Ahaa -kurssin luennoitsijoiden, toteuttajien ja ohjausryhmän kokemuksia sekä materiaalia ja aiemmin Ahaa -kurssista toteutetun tutkimuksen (Hatakka 2010) tuloksia.

9.1 Ahaa -toiminta ja tulevaisuus

Asumisen Ahaa -kurssin kehittäminen on ollut kolmivuotinen projekti, joka on käynnistynyt vuonna 2008. Ahaa -kurssin ensimmäisessä kehittämis- ja luomisvaiheessa sen alkuperäisenä tavoitteena on ollut luoda malli, jonka avulla nuoret aikuiset saavat jo ennalta tietoa asumisesta sekä asioista asumisen ympärillä. Tavoitteena on siis ollut antaa nuorille aikuisille valmiuksia siihen, miten asua häiriöttömästi ja kertoa itsenäiseen asumiseen kuuluvista arjen taidoista. Tarjoten samalla toimijoille mallin, jonka toteuttaminen taloudellisesti tai toiminnallisesti ei vaatisi toteuttajalta muun toiminnan lisäksi mahdollisia resursseja. Tavoitteeksi myös jo alun perin asetettiin, että kurssista tehdään jatkuvaa arviointia sekä tulevaisuudessa malli pyritään levittämään muille toimijoille sekä mahdollisesti osaksi Nuorisosasuntoliiton sisältöpalveluita. (Hatakka 2010.)

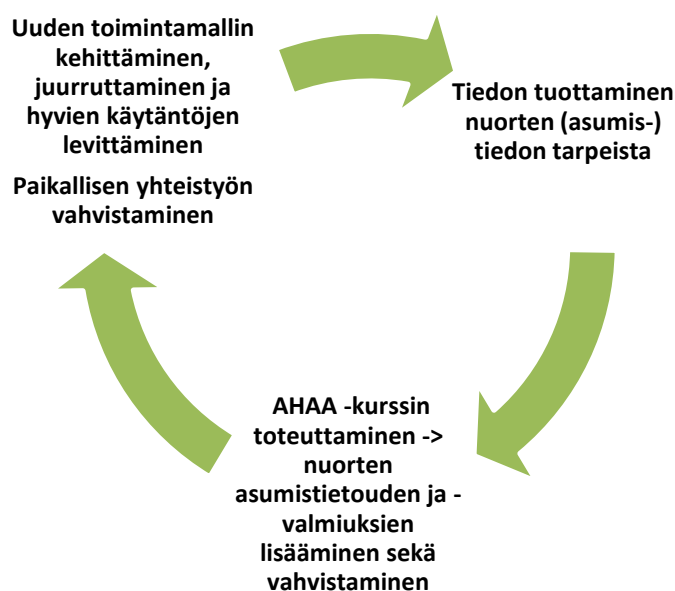
Ahaa -kurssin toisessa kehittämisvaiheessa eli tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut kehittää kurssista aiempaa parempi. Näkökulmana on ollut nostaa ammattilaisten luoman asumiskurssin kehittämisen keskiöön nuorten aikuisten oma asiantuntijuus sekä myös vahvistaa kurssin toimintaa ja luoda kehittämistä tukeva menetelmä, joka palvelisi myös opinnäytetyön päätyttyä.

Opinnäytetyön edetessä toteutuksen kirjaaminen nousi, hieman yllättäen, aiempaa merkittävämpään rooliin. Vaikka jo opinnäytetyön käynnistyessä tiedettiin, että

Ahaa -toiminnan perusrakenteiden tulisi olla kuvattuna projektirahoituksen päättyessä, niin odotuksien vastaisesti, Hyvinkään nuorisoyhdistys sai joulukuussa 2010 Raha-automaattiyhdistyksen avustuspäätöksen, joka ei turvaa Ahaa -toiminnan jatkuvuutta yhdistyksen omana toimintana. Näin ollen Ahaa -toiminnan mallin kuvaamisesta nousikin aiempaa merkittävämpi tavoite. Kuvaamisen avulla pyritäänkin nyt varmistumaan siitä, että hyvää palautetta saanut kurssi toimisi myös jatkossa joko yhdistyksen toimintana jonkin muun rahoituksen turvin, tai kuvaamisen myötä, jonkin muun tahon organisoimana.

9.2 Ahaa -toiminnan keskeiset tavoitteet

Lähtökohtana Ahaa -toiminnalle on, että sen kehittäminen olisi jatkuvaa mutta kuitenkin sen kaltaista, ettei itse kehittäminen veisi resursseja varsinaisen toiminnan toteutuksesta. Toisin sanoen kehittämisen tulisi olla osa myös kurssin toteutusta. Tästä näkökulmasta onkin merkittävää määritellä ensin koko Ahaa -toiminnan keskeiset tavoitteet. Kuviossa 6 kuvataan toiminnan ja sen kehittämisen keskeiset tavoitteet.

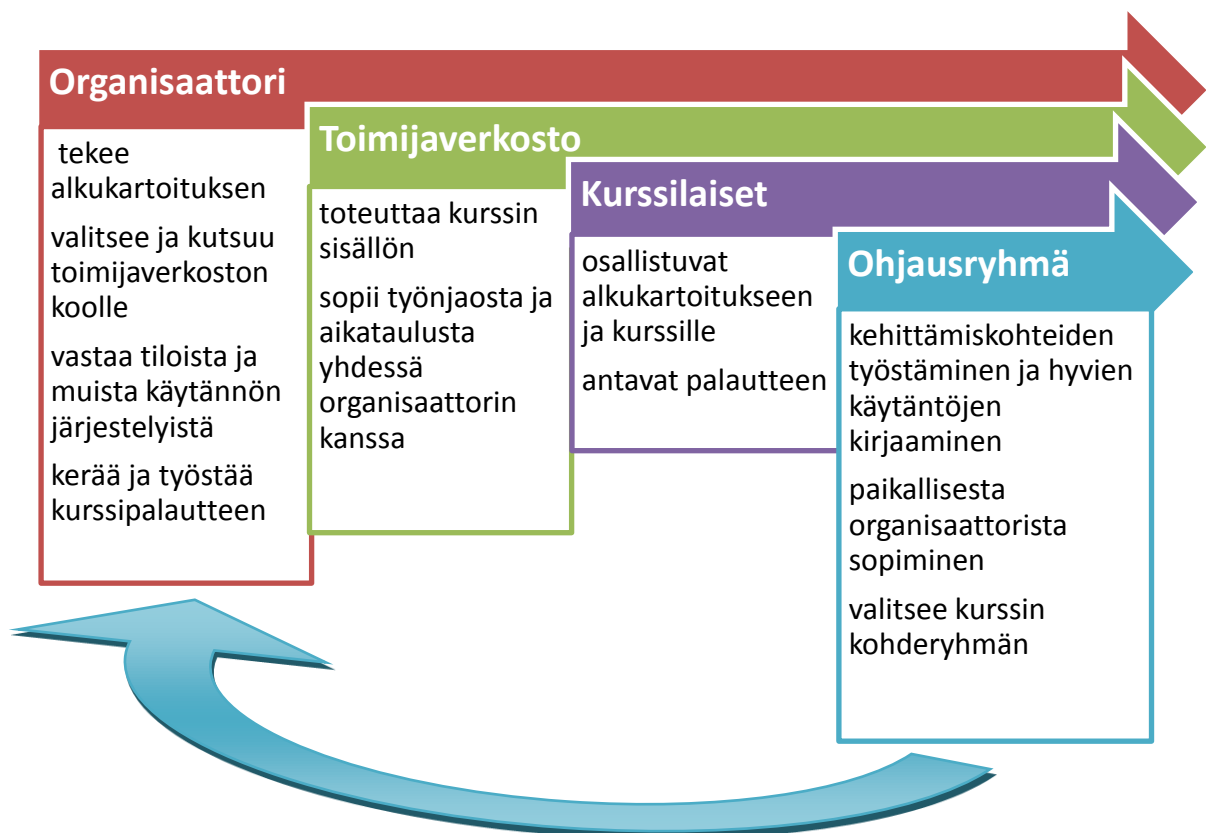

KUVIO 6. Ahaa -kurssin ja sen kehittämisen keskeiset tavoitteet.

9.3 Ahaa -kurssin kehittäminen ja toteutus

Kurssin kehittämiseksi päädyttiin menetelmään, jossa kurssi rakennetaan kulloisenkin osallistujajoukon tarpeita vastaavaksi. Ennen kurssin alkua kartoitetaan osallistujien omia tarpeita asumistietouden lisäämisestä. Avuksi kartoittamiseen voi käyttää liitteessä 5 olevaa ennakkokysely-lomaketta. Tämän jälkeen laaditaan kunkin kurssin yksilöllinen ohjelma sekä tarvittavat luennoitsijat ja työskentelytavat. Kurssin päätyttyä kerätään palautetta niin kurssilaisilta kuin myös toteutukseen osallistuneilta tahoilta. Tarkoituksena on, että hyväksi havaitut käytännöt jäävät toimintatavoiksi ja kehittämiskohdat voidaan tehdä näkyviksi.

Alkukartoitusta varten, ja myös palautteen keräämiseksi, on laadittu sähköisesti käytettävät Webropol -lomakkeet, jotka ovat liitteissä 4 ja 5. Palautteen voi kerätä myös palautekeskusteluiden avulla. Kuviossa 7 kuvataan Ahaa -kurssin toteuttamista. Kuviossa on määritelty kurssin toteuttamiseen tarvittavat roolit ja heidän tehtävät ja vastuut toteutuksessa sekä toiminnan kehittämisessä.

KUVIO 7. Ahaa -kurssin toteuttaminen.

9.4 Ahaa -kurssin ohjausryhmä

Kurssin käytännön toteutuksesta vastaa siis paikallinen organisaattori yhdessä toimijaverkoston kanssa mutta myös ohjausryhmällä on Ahaa -toiminnassa keskeinen rooli. Ohjausryhmä on toimijaverkosta laajempi taso ja sen muodostavat Ahaa -kurssia toteuttava ja toteutusta suunnittelevat toimijat, Nuorisoasuntoliiton paikallistoimija, joka on myös ryhmän koolle kutsuja sekä ryhmän vetäjä. Edellä mainittujen lisäksi ryhmään kuuluvat keskeiset muut toimijat kuten nuoret aikuiset itse.

Jokaisen Ahaa -kurssin toteutuksen jälkeen esiin nousseet kehittämiskohdat viedään Ahaa -kurssin ohjausryhmään, jossa yhteisen käsittelyn kautta kehittämiskohteisiin pyritään löytämään ratkaisumalleja. Ryhmän avulla levitetään myös hyviä käytäntöjä sekä tuotetaan uutta tietoa nuorten aikuisten asumisneuvonnan tarpeista. Se huolehtii myös tarvittavasta kirjaamisesta. Ryhmä tuo tarvittaessa myös tukea vasta toimintaa käynnisteleville tahoille. Kurssin jatkuvuuden turvaamiseksi ohjausryhmässä sovitaan seuraavan kurssin organisaattorista sekä valitaan tulevan kurssin kohderyhmä. Kuviossa 8 kuvataan Ahaa -kurssin ohjausryhmän tehtäviä.

KUVIO 8. Ahaa -kurssin ohjausryhmän tehtävät

10 POHDINTA

10.1 Tulosten luotettavuus ja eettiset kysymykset

Kehittämistoiminnan ja sen raportoinnin luotettavuuskysymyksiä voidaan lähestyä myös kansalaisten osallisuuden näkökulmasta. Tästä näkökulmasta keskeistä on, että tavoitteet ovat perustuneet kansalaislähtöiseen tarveanalyysiin. Keskeisenä voidaan pitää myös sitä, että kansalaiset, joita toiminta koskee, ovat osallistuneet kehittämistoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. (Rantanen & Toikko 2006, 407.) Ahaa -kurssin koko jatkokehittäminen perustui asiakkaiden eli nuorten aikuisten oman äänen esiin tuomiseen. Tutkimus käynnistyi tarveanalyysillä eli nuorten aikuisten omien tarpeiden kartoittamisella ja eteni tältä pohjalta yhteisen kehittämisen kautta toteutukseen ja edelleen palautteeseen sekä lopulta näiden pohjalta toteutettuun Ahaa -kurssin kuvaamiseen.

Nuorten aikuisten oman äänen esiin nostaminen on myös eettisesti tärkeä näkökulma, jonka olenkin halunnut tuoda esiin jo opinnäytetyön lähtökohdissa. Tämä tarkoittaa tasa-arvoisen vuoropuhelun mahdollisuutta aikuisten ja nuorten kesken. (vrt. Lagström ym. 2010 17–21.) Tutkimuksen keskeinen eettinen kysymys löytyy toki myös sitten siitä, olenko osannut tulkinta nuorten aikuisten ajatuksia oikein. Nuoret ovat tulleet mukaan työpajojen kautta, mutta tutkimuksen pyrkimyksenä on ollut kuvata, ei niinkään työpajojen nuorten, vaan ylipäättään nuorten aikuisten omia ajatuksia. Itselläni on useamman vuoden työkokemus nuorten aikuisten parissa ja uskon siitä olleen apua, mutta välttääkseni väärin ymmärrystä olen koko prosessin ajan pyrkinyt tarkastelemaan nuorten aikuisten aineistoa mahdollisimman objektiivisesti. Rantanen ja Toikko (2006, 407–408) ovat tuoneet esiin, että kansalaislähtöisessä näkökulmassa korostuu juuri herkkyys kuunnella kansalaisten ääntä ja tarpeita. Kehittäjän näkökulmasta tämä edellyttää reflektiivistäotetta sekä kehittämistoiminnan kriittistäkin arviointia ja edelleen valmiutta suunnata tarvittaessa toimintaa uudelleen toimintatutkimuksen logiikan mukaisesti. Ahaa -toiminnan kehittämisessä tulkinnan luotettavuudesta ja onnistumisesta kertoo ehkä parhaiten se, että tarkasteltaessa nuorten aikuisten

antamaan palautetta syksyn 2010 Ahaa -kurssista voidaan sen nähdä vastanneen juuri nuorten aikuisten omiin odotuksiin ja tarpeisiin.

10.2 Tutkimuksen hyödyntäminen

Opinnäytetyö palvelee ennen kaikkea Ahaa -kurssin toteutusta ja kehittämistä. Tarkoituksena oli lisätä nuorten aikuisten asumistietoutta sekä edelleen sitä kautta turvata nuorten aikuisten asumisen onnistumista. Tavoitteena oli tuoda heidän oma äänensä Ahaa -kurssin kehittämisen keskiöön siten, että myös he ovat asiantuntijoina muun toimijaverkoston joukossa ja tehdä näin Ahaa -kurssista aiempaa parempi. Tämä edellytti nuorten aikuisten omien käsityksien, kokemusten ja tarpeiden esiin tuomista sekä edelleen näiden välittämistä asumisneuvontaa toteuttaville tahoille. Tämä tavoite saavutettiin ja opinnäytetyön tuloksena luotiin aiempaa paremmin nuorten aikuisten tarpeet huomioiva asumisen Ahaa -kurssi. Nuorten aikuisten motivaatio kurssin käymiseen oli aiemmin ollut haasteellista, moni oli jättänyt kurssin kesken. Nyt kurssilta todistuksen sai useampi nuori aikuinen kuin koskaan aiemmin, joten myös tämä tavoite saavutettiin.

Jos Ahaa -toimintaa tarkastelee laajemmin, se edustaa uuden tyyppistä tapaa jakaa asumiseen liittyvää tietoutta ennaltaehkäisevästi, yhteisöllisesti sekä myös yhteisen keskustelun kautta vertaisoppimisen keinoin. Tätä kautta tullaan lähemmäksi myös tutkimuksen tarkoitusta eli nuorten aikuisten asumistietous lisääntyi sekä edelleen heidän valmiudet asua itsenäisesti ja onnistuneesti karttuivat.

Suurin osa nyt Ahaa -kurssilla mukana olleista nuorista aikuisista koki saaneensa hyödyllistä tietoa kurssin avulla. Tutkimus ei kuitenkaan sovellu sen tarkasteluun, osaavatko nuoret aikuiset myöhemmin käytännössä hyödyntää oppimaansa. Tarkastelemalla nuorten aikuisten toiveita, odotuksia ja tarpeita suhteessa heidän antamaansa palautteeseen voidaan kuitenkin todeta, että tutkimus on tältä osin saavuttanut tavoitteensa, siis sen, että Ahaa -kurssi vastasi nuorten aikuisten toiveisiin ja tarpeisiin.

Toimintakäytäntöjen sekä sisällöllisen kehittämisen lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli ensi kertaa Ahaa -toiminnassa mahdollistaa nuorten aikuisten eli asiakkaiden osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen sekä myös heidän ja ammattilaisten vertaiskehittäminen. Ahaa -kurssin tulevaisuutta varten käyttöön saatiinkin asiakkaat ja toimijat osallistava kehittämismenetelmä ja toteutusmalli, jotka palvelevat myös opinnäytetyön päätyttyä. Opinnäytetyön edetessä tämä myös osoittautui aiempaa tärkeämmäksi sillä tulevaisuudessa kurssin organisaattori saattaa vaihtua. Hyvinkään nuorisoasuntoyhdistys jatkaa kuitenkin kurssin parissa mutta lähitulevaisuudessa ehkä osallistumalla toimijaverkoston työskentelyyn, ei itse organisaattorina. Lopulta siis tullaan siihen, että opinnäytetyön avulla kuvatus mallin voidaan ajatella toimivan osana aktiivisen kansalaisjärjestötoiminnan kehittämistä sekä osana hyvinkääläisnuorten palveluiden turvaamista.

Ahaa -toiminnan kehittämiseen ja opinnäytetyön erivaiheisiin osallistui runsaasti työelämän tahoja. Keskeisesti mukana olivat Hyvinkään nuorisoasuntoyhdistys sekä Hyvinkään kaupungin työpajat, jotka antoivat palautteen opinnäytetyön päättyessä. Palautteen perusteella opinnäytetyö oli toteutettu erinomaisesti ja se saavutti asetetut tavoitteet. Kiitosta saivat erityisesti Ahaa -toiminnan kuvaus ja kehittämismenetelmä, jotka otetaan käyttöön kurssin toteutuksessa ja kehittämisessä.

10.3 Jatkotutkimusmahdollisuuksia ja kehittämishankkeita

Ahaa -kurssin kehittämisalueeksi tulevaisuudessa voisi määritellä sen ajassa säilyttämisen. Nuorten asuminen ja eläminen reagoi herkästi yhteiskunnalliseen tilanteeseen niin asuntomarkkinoiden muutoksiin ja edelleen vuokra-asuntojen saatavuuteen kuin myös työllisyysmahdollisuuksiin. Tärkeää olisikin pitää kurssia ajassa ja nuorten aikuisten tarpeissa kiinni. Voi tietysti olla myös niin, että asuminen kiinnitetään jossain vaiheessa osaksi esimerkiksi koulujärjestelmäämme, jolloin asumisen Ahaa -kurssia tulisikin suunnata aiempaa vahvemmin järjestelmän ulkopuolisiksi jääneille nuorille aikuisille. Joka tapauksessa Ahaa -kurssin kaltaista toimintatapaa tarvitaan myös tulevaisuudessa.

Tutkimuksen aihetta olisi myös siinä, ennaltaehkäiseekö Ahaa -kurssi aidosti tuetun asumisen palvelun tarvetta ja jos näin on, niin miten ja millä keinoin. Vaikuttavuutta ja vaikutuksia voisi tarkastella niin yksilön kuin palvelujärjestelmänkin näkökulmasta. Kurssi on järjestettävissä pienin taloudellisin resurssein, joten juuri siksi sen keinoin saavutettuja hyötyjä ja vaikutuksia olisi hyvä tehdä koko ajan näkyviksi.

Tutkimuksen myötä esiin tuli myös muita nuorten aikuisten ajatuksia asumisesta. Eräissä tutkimus vastauksissa nuoret aikuiset olivat tuoneet esiin kokemuksensa syrjityksi tulemisesta asumisasioissa. Asian esiin nouseminen ei sinällään ole yllättävää ottaen huomioon, että tutkimus mahdollisti vastaajille anonymiteetin. Syrjintä ja väärinkohtelu ovat myös kokemuksina sen kaltaisia, etteivät nuoret aikuiset halua niistä käytävän omakohtaista keskustelua. Kokemus on kuitenkin vakavasti otettava ja siksi haluan nostaa myös sen esiin.

10.4 Päätössanat

10.4.1 Nuorten asumistietouden lisääminen ja vahvistaminen

Nuorten asumistietouden lisääminen on tärkeää. Tätä seikkaa tukee sekä nuorten aikuisten vastaukset tässä tutkimuksessa kuin myös heidän asumisensa parissa työskentelevien kokemukset.

Asuminen on yksi hyvinvointimme perusteista. Asumistiedon lisäämisellä ja sitä kautta asumisen turvaamisella voidaan siis väittää perustellusti olevan nuorten aikuisten hyvinvointia lisääviä vaikutuksia myös pitkälle tulevaisuuteen. Yksilön näkökulmasta tämä tarkoittaa, että heidän kokonaisvaltainen hyvinvointinsa vahvistuu, kun heidän osallisuuttaan sekä toimintakykyään oman elämänsä ja yhteiskunnan vaikuttajina lisätään. Yhteiskunnallisella tasolla se tarkoittaa tulevien sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyä. Tätä kautta se saa laajemmin ajateltuna myös taloudellista merkitystä.

Nuorisolain (72/2006) tarkoituksena on turvata nuoren kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolain (72/2006) mukaan *sosiaalisella vahvistamisella* tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Vuoden 2011 alusta lakiin tuli myös monialaisen yhteistyön velvoite. Nuorten aikuisten asumisen parissa työskentelevät tunnistavat hyvin sen merkityksen ja mahdollisuudet.

Toimintamuotona asumisen Ahaa -kurssista on löydettävissä hyvin myös laissa määritetyt asiat. Toiminnan lähtökohdaksi voidaan nähdä osallisuuden ja kansalaisuuden vahvistaminen sekä monialainen yhteistyö. Myös Ahaa -kurssin kehittämismenetelmästä on löydettävissä nämä elementit. Osallistumista ja osallistamista ei siis tarvitse aina rakentaa erikseen, vaan ne voivat myös olla sisällä toiminnassa kuten nykyisen mallisessa Ahaa -toiminnassa. Nuorten aikuisten tarpeet ja toiveet kansalaisina sekä laajemminkin yhteiskunnan jäseninä ovat nyt kehittämisen tuloksena saatu aiempaa paremmin Ahaa -toiminnan sisältöön, joten kaiken kaikkiaan toiminnassa toteutuvat nyt myös aktiivisen kansalaisjärjestötoiminnan lähtökohdat.

10.5 Panostus tulevaisuuteen

Erityisesti nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisy on taloudellisesti ehdottoman kannattavaa sekä inhimillisesti täysin välttämätöntä. Nuoren kasvuun kohti aikuisuutta kuuluu irrottautuminen vanhemmista ja vastuun lisääntyminen omasta elämästä (Timonen 2011). Kehitettäessä nuorten palveluita panostetaan aina myös tulevaisuuteen. Vaikka asumiskurssin kehittämisen keskeinen päämäärä olikin tehdä juuri tästä kurssista aiempaa parempi, niin itse käyttäjät eli nuoret aikuiset pääsivät osallisiksi ja varmasti hyötyivät sitä kautta myös jo itse prosessista. Heitä kuultiin. Nuoret aikuiset hyötyvät varmasti ennen kaikkea asumisvalmiuksien vahvistamisesta, mutta ehkä kuulluksi tulemisen kautta myös osallisuuden kokemuksesta saattaa tulla positiivinen yhteys näiden nuorten aikuisten myöhempään elämään.

Tukemalla nuoria itsenäistymään rakennetaan myös muuta hyvinvointia. Ahaa -kurssin kehittämisen myötä on saatu esille nuorten aikuisten omia näkemyksiä asioista sekä tuotu esiin myös uutta tietoa nuorten aikuisten todellisuudesta lisäten tasavertaista keskustelua ja vuorovaikutusta. Tämän kautta myös nuorten aikuisten kohtaaminen on tullut aiempaa todellisemmaksi. Yhteisen tiedon käsittelyn kautta nuorten aikuisten todellisuus näyttäytyy nyt aidompana myös palvelua toteuttavalle taholle – nuorisotasuyhdistykselle sekä muulle toimijaverkostolle. Vuorovaikutuksen ei tule kuitenkaan pysähtyä tähän vaan Ahaa -toiminnassa, kuten muissakin nuorten palveluissa, tarvitaan kokoajan huomion kohdistamista juuri nuorten omiin tarpeisiin ja toiveisiin.

10.5.1 Ensimmäiseen omaan kotiin

Suomalaiset nuoret muuttavat lapsuuden kodista suhteellisen nuorina. Salonen (2003) toteaa, että suomalainen kulttuuri painottaa individualistista mallia, jossa korostetaan yksilöllistä pärjäämistä ja olemista. Yhteiskunnassamme myös kannustetaan tähän esimerkiksi sosiaalietuuksien kautta. Suomalaisnuoret hankkivat itsenäistymisellä ja omaan asuntoon muuttamalla aikuistumiselle tarvittavat riippumattomuuden kokemukset. Kulttuurimme näkee itsenäistymisen vahvasti yksilöllisenä myös omaa fyysistä tilaa vaativana prosessina.

Yksilöllisyys ja itsenäisyys ovat tärkeitä arvoja myös palveluiden toteutuksessa mutta näiden kustannuksella, ei tulisi jättää ihmisen osallisuutta huomiotta. Ihmisten hyvinvointia tai huono-osaisuutta ei tulisi mitata vain aineellisten näkökulmien mittareilla, vaan aiempaa enemmän osallistumisen tai ulkopuoliseksi jäämisen kokemuksen kautta. Aineellisen hyvinvoinnin kasvun myötä hyvinvointikäsitteemme on osin hämärtynyt. Ihminen on kokonaisuus, eikä hyvinvointi rakennu vain taloudellisesta turvasta ja fyysisestä terveydestä. Myös sosiaalisella hyvinvoinnilla on merkitystä. Koska yhteiskunnassamme itsenäistyminen on tietyllä tapaa kokonaisvaltainen yksilöitymisen prosessi niin tästä ulottuvuudesta tarkasteltuna, tulisi myös nuorten itsenäistymistä ja lapsuudenkodista lähtöä tukea aiempaa enemmän myös muilla kuin vain taloudellisella tuella ja kannustimilla.

Ihmisen voimaantumisen tulisikin kuulua vahvasti sosiaalityön nykyisiin tavoitteisiin. Jälkijättöisen ongelmiin reagoimisen sijaan voitaisiin edistää sosiaalityön hyvinvointipoliittista puolta, joka tarkoittaisi yhteiskunnallista tehtävää sosiaalisen muutoksen ja uudistusten aikaansaamiseksi. Tämä tarkoittaisi yksilötasolla asiakkaan elinolosuhteiden ja mahdollisuuksien kohentamista, aiemman vain vaikean elämäntilanteen selvittämisen sijaan. Työorientaatiot eivät ole toisiaan pois sulkevia, vaan perinteisen ja muutokseen pyrkivän sosiaalityön jaottelua uudelleen nykyiseen tilanteeseen paremmin sopivaksi. Ihmisten ulkoisten elämäntehtävien toteuttamisen tukeminen on siis edelleenkin tärkeää mutta huomion voisi kiinnittää myös asiakkaan omien ongelmaratkaisu- ja selviytymiskykyjen vahvistamiseen. (Raunio, 2006, 48–53; 141–145.)

Lopuksi, suomalaiset nuoret tulevat myös tulevaisuudessa muuttamaan lapsuudenkodistaan sekä itsenäistymään verrattain varhain. En näe syytä siihen, miksi kulttuuriamme tulisi muuttua. Sen sijaan heidän omaa osallisuuttaan tukemalla voisimme kuitenkin muuttaa sen, kuinka kivuttomasti ja onnistuneesti nuoremme muuttavat ensimmäiseen omaan kotiinsa, itsenäistyvät ja kasvavat aikuisiksi.

LÄHTEET

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus – ARA. 2010. Asunnottomat 2009. Lahti: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus – ARA. Selvitys 5/2010. [viitattu 14.1.2011]. Saatavissa <http://www.ara.fi/download.asp?contentid=23757&lan=fi>

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus – ARA 2009. Asumisneuvonta. [viitattu 6.3.2011] Saatavissa <http://www.ara.fi/download.asp?contentid=22854&lan=FI>

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Feantsa 2011. European Federation of National Associations Working with the Homeless. Policy work. Data collection. ETHOS (European Typology of Homelessness and housing exclusion) määritelmät. [verkkojulkaisu] FEANTSA [viitattu 10.2.2010 & 23.1.2011] Saatavissa <http://www.feantsa.org/code/en/theme.asp?ID=4>

Hatakka, M. 2010. AHAA-kurssi: Asumiskurssin suunnittelu ja kehittäminen. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveystieteiden ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelma Hyvinkää: Laurea.

Heikkinen, H. 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen, H., Rovio, E. & Kiilakoski T. 2008. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen, H., Konttinen T. & Häkkinen P. 2008. Toiminnan tutkimisen suuntauksia. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä L. (toim.) Toiminnasta

tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, J., Ilmonen M. & Manninen, R. 2005. Nuorten asuminen 2005. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistyksen avustushakemus vuosille 2008–2010.

Hyvinkään Nuorisoasuntoyhdistyksen säännöt 1991.

Hyvinkään kaupunki. 2010a. Nuorten työpajojen esite [verkkajulkaisu]
Hyvinkään kaupunki [viitattu 20.5.2010] Saatavissa
http://www.hyvinkaa.fi/Tiedostot/Opetus/HOPE/hope_esite_2009_final310709-press.pdf

Hyvinkään kaupunki. 2010b. Nuorten työpajatoiminta HOPE. [verkkajulkaisu]
Hyvinkään kaupunki. [viitattu 10.5.2010] Saatavissa
<http://www.hyvinkaa.fi/Opetus-ja-koulutus/Nuorten-tyopajatoiminta-HOPE/>

Hyvinkään kaupunki 2010c. Hyvinkää – info. [verkkajulkaisu]. Hyvinkään kaupunki: [viitattu: 29.11.2010] Saatavissa <http://www.hyvinkaa.fi/Hallinto-ja-kaupunkitieto/Hyvinkaa-info/>

Isotalo, P. & Ringman M. 2008. Eteenpäin. Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukeminen Hämeenlinnan seudulla poikkisektorisen yhteistyön ja digitaalisen portfolion avulla. Hämeenlinna: Näytönpaikka ry.

Josefsson, A-M. 2008. Asunnottomana toisten nurkissa – sukulaisissa ja tuttavissa asuvien helsinkiläisten nuorten profiili. Pro gradu. Helsinki: Yhteiskuntapolitiikan laitos.

Keskinen, V. 1991. Kotoa omaan kotiin. Nuoret asumisuralla. Helsinki: Suomen kaupunkiliitto. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kettunen, M. 2009. Nimi ovesa 2010–2013. Hankkeen lyhyt esittely. Power point. Helsinki: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. [viitattu 30.11.2010] Saatavissa <http://www.ara.fi/download.asp?contentid=23263&lan=fi>

Kettunen, M. 2010. Asumisturvakeskus. Selvitystyö häätöjen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisyn mahdollisuuksista, menetelmistä ja haasteista Helsingissä. Helsinki: Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus työpapereita 2010:1 [verkkojulkaisu] [viitattu 5.6.2010] Saatavissa http://www.socca.fi/aineistot/Asumisturvakeskus_selvitys_2010.pdf

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Osuuskunta Vastapaino

Kupari, T. 2011. (toim.) Nuorten asuminen 2010 – Oma kotia etsimässä. Helsinki: Ympäristöministeriö 1/2011. [viitattu: 20.1.2011] Saatavissa <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=123925&lan=fi>

Laaksonen, P., Kaasalainen, M., Lund, M., Saikkonen, A. & Parkko, V. 2004. Yhtään nuorta ei ole varaa menettää. Nuorten osallisuuden edistäminen Etelä-Suomen lääni toimintaohjelma 2004–2007. Helsinki: Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 80.

Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. 2010. Kohti eettisesti kestävä lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.). Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura ry. 10–23.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International methelp ky.

Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 4. Helsinki: International methelp ky.

Niska, A. 1996. Epävarmuuden aika - Nuorten asumisen muutokset 1990-luvulla. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Ympäristöministeriö. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Nuorisواسuntoliitto ry. 2008. NAL käsitteet [sisäinen verkkojulkaisu]. [viitattu 12.5.2010.]

Nuorisواسuntoliitto ry. 2009. Nuorten asunnottomuuden ehkäiseminen. Nuorten tuetun asumisen kansallinen hanke 2008–2011. Hankesuunnitelma. Helsinki: Nuorisواسuntoliitto ry. [viitattu 8.12.2010] Saatavissa <http://www.nal.fi/binary/file/-/id/1/fid/269/>

Nuorisolaki 72/2006. Saatavissa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>

Pietiläinen, A. 2008. Monimuotoinen asumisneuvonta. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpää: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008–2011. Hallituksen asuntopoliittiset ohjelmat 2008. Valtioneuvoston asuntopoliittinen toimenpideohjelma, Helsingin seudun aiesopimus, Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008–2011. Ympäristöministeriön raportteja 15/2008. [viitattu 5.6.2010]. Helsinki: Ympäristöministeriö. Saatavissa <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=82755&lan=sv>

Rantanen, T. & Toikko, T. 2006. Käytännön tutkimuksesta kansalaislähtöiseen kehittämiseen. Janus - Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti

– volume 14 4/2006. 403–410. [viitattu 12.3.2011] Saatavissa
http://www.sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/janus/2006_4.html

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Saari, M. 2009. Nuorten muutto vaihtelee paljon seututyypeittäin. Tilastokeskus - Tieto & trendit 7/2009, 34–35.

Salonen, R. 2005. Milloin omaan kotiin? Aikuistumisen vastuu Suomessa ja Espanjassa. Teoksessa Aapola, S, & Ketokivi, K. (toim.) 2005. Polkuja ja poikkeamia, aikuisuutta etsimässä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. 66-99.

Salonen, R. 2003. Tilaa aikuistumiseen? Lapsuudenkodista lähdön kulttuurisidonnaisuus Suomessa ja Espanjassa. Helsinki: Helsingin yliopisto / valtiotieteellinen tiedekunta, sosiologianlaitos. [viitattu 10.12.2010] Pro gradu Saatavissa <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/sosio/pg/salonen/tilaaaik.pdf>

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus. Portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Profami

Taskinen, T. 2010. Nuori tippuu vauhdista helposti. Lappalainen, T. (toim.) Nuori tippuu vauhdista helposti. Viesti Helsingin Diakonissalaitoksesta 1/2010, 6-10. Tilastokeskus 2011. Tietoa tilastoista. Käsitteet ja määritelmät. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu 23.1.2011] Saatavissa
<http://www.stat.fi/meta/kas/asunnoton.html>

Timonen, S. 2011. Nuorten asunnottomuuden ehkäisy. Teoksessa Kupari, T. 2011. (toim.) Nuorten asuminen 2010 – Oma kotia etsimässä. Helsinki: Ympäristöministeriö 1/2011. 79–82. [viitattu: 20.1.2011] Saatavissa
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=123925&lan=fi>

Toikko, T. 2006. Asiakkaiden osallistuminen palveluiden kehittämiseen. Työvoimapolitiittinen aikakausikirja 3/2006 13–22. [viitattu 1.2.2011] Saatavissa http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/aikakausi/tak/2006/03/toikko.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Liite 1 Ahaa -kurssin esite

AHAA-kurssi - Avaimia arjen hallintaan Uusi vaihe elämässä? Oletko aloittamassa itsenäistä asumista? Meillä on tietoa sinulle.

Ryhmä

- Ryhmä on tarkoitettu 17- 28-vuotiaille nuorille jotka tarvitsevat tietoa asumisesta.
- Ryhmään pääsee 15 nuorta.
- Ryhmässä käydään läpi asumiseen ja elämiseen liittyviä asioita. Ryhmälle on tarkoitus jakaa tietoa asumisesta ja siihen liittyvistä haasteista.

Aika ja paikka

Ryhmä kokoontuu 9 kertaa torstaisin klo 17.00-18.30 välisenä aikana Hyvinkään Nuorisoyhdistyksen Lehmustie 10 asukastilassa.

Sisällöt

Ryhmässä käsitellään seuraavia aiheita: ravinto, liikunta, päihteet, elämän kriisit, velka-asiat, toimeentulotukiasiat, työllistymisen mahdollisuudet, asumisen perusteet, kodinhoito, oma jaksaminen sekä esitellään eri toimijoiden palvelutarjontaa.

Ryhmän jälkeen on mahdollisuus käsitellä sinua askarruttavia asioita kahden kesken ryhmän vetäjän kanssa. Jokaisella ryhmäkerralla on myös tarjolla syötävää.

Katso lisätietoja osoitteesta www.hnay.fi -> ajankohtaista.

Mukana toiminnassa:

Hyvinkään seurakunnan diakoniatyö, Pohjois-Uudenmaan työvoiman palvelukeskus, Pohjois-Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto, Hyvinkään Nuorisoyhdistys ry, Hyvinkään Seudun Mielenterveysseura ry, Hyvinkään kaupungin velkaneuvonta, sosiaalitoimi, liikuntapalvelut, A-klinikka.

Yhteystiedot:

Mira Hatakka

Hyvinkään Nuorisoyhdistys ry

Puhelin: 040 849 7745

Osoite: Lehmustie 10, 05460 Hyvinkää

mira.hatakka@hnay.fi

Muutto ensimmäiseen omaan kotiin on suuri itsenäistymisen askel. Silloin tulee vastata monta asiaa kuten Mistä asuntoja saa? Miten selviydyt vuokranmaksusta? Mitä vuokrasopimus minulta edellyttää? Muun muassa näihin kysymyksiin on tarkoitus löytää vastauksia syksyllä Hyvinkään työpajoilla toteutettavan asumisen AHAA -kurssin avulla.

AHAA eli avaimia arjen hallintaan kurssin toteuttaa Hyvinkään nuorisoasunnot ry yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa. Tarkoituksena ei ole kertoa sinulle itsestään selvyyksiä vaan auttaa sinua pääsemään oman elämän alkuun. Siksi haluaisinkin kuulla juuri sinulta, mitkä asiat ovat mielestäsi tärkeitä ensimmäiseen omaan kotiin muuttamisessa. Oikeita tai väärä vastauksia ei ole! Voit kertoa myös asioista, joista jo jotain tiedät mutta haluaisit lisää tietoa.

Kaikki vastaukset palautetaan nimettöminä ja käsitellään luottamuksellisesti. Palautetut kyselylomakkeet tulevat vain tutkijan - Hanna Hietalan käyttöön, joka laatii vastauksista yhteenvedon sitten, ettei yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa.

Ikäsi: _____ -vuotta

Miten asut nyt?

- yksin/itsenäisesti
- Huoltajan /huoltajien/ perheen kanssa
- seurustelukumppanin/puolison/kaverin kanssa
- Muulla tavoin, miten?

Tarjotaanko mielestäsi nuorille nykyisin riittävästi tietoa asumisesta?

Mikä olisi mielestäsi hyvä tapa lisätä nuorten tietoa asumisesta?

Ajattele hetki tulevaa muuttoa ja asumista omassa ensimmäisessä kodissasi. Vastaa sen jälkeen alla oleviin väittämiin ympyröimällä mielipidettäsi vastaava numero.

	Samaa mieltä	En osaa sanoa	Eri mieltä
1. Toimeentuloon liittyvät asiat on tärkeää pohtia jo ennen muuttoa	1	2	3
2. Oman talouden ja raha-asioiden suunnittelu on tärkeää	1	2	3
3. Ennen vuokrasopimuksen solmimista tulisi tietää, mitkä ovat sopimuksen ehdot	1	2	3
4. Vuokralaisella on oikeudet mutta myös velvollisuudet	1	2	3
5. Isännöitsijä / talon omistaja voi purkaa vuokrasopimuksen, jos asukas häiritsee muita naapureita	1	2	3
6. Asukas vastaa myös vieraidensa tekemisistä	1	2	3
7. Vuokralainen ei tarvitse kotivakuutusta koska hän ei omista asuntoa	1	2	3
8. Vuokravakuus palautetaan aina pois muutettaessa	1	2	3
9. Vuokraan sisältyy vesi ja sähkö	1	2	3
10. Vuokralaisen on itse hankittava sähkösopimus	1	2	3
11. Vuokrasopimuksen voi aina irtisanoa	1	2	3
12. On hyvä tietää mistä saa apua, jos asiat eivät suju suunnitelmien mukaan	1	2	3

Toivoisin kurssilla saavani lisää tietoa seuraavista asioista...

(Vastaa ympyröimällä numero)

1. Kodinhoidosta (siivous, pyykinpesu jne.)
2. Asumisen perusteista (vuokrasopimus, asumismuodot, järjestyssäännöt jne.)
3. Mitä seuraamuksia tulee, jos laskut jäävät maksamatta
4. Muuttamisesta sekä siihen liittyvistä ilmoituksista, toimenpiteistä jne.
5. Toimeentulosta ja asumisen raha-asioista
6. Viranomaisasioinnista
7. Asunnon hankinnasta (mistä ja miten asuntoja saa)
8. Vuokranmaksusta ja -määrästä
9. Asuintaloissa noudatettavista järjestyssäännöistä
10. Työllistymisen / opiskelun mahdollisuuksista
11. Oman talouden/rahankäytön suunnittelusta
12. Hyvinvoinnista /itsestä huolehtimisesta
13. Velkaneuvonnasta
14. Haluaisin myös henkilökohtaista ohjausta
15. Haluaisin kuulla asumiseen liittyvistä eri toimijoiden tarjoamista palveluista
esim:.....

Mitä muuta sinulle tulee mieleen, josta kurssilla haluaisit lisää tietoa?

Mainitse omasta mielestäsi tärkein asia tai asioita, jotka kurssin toteuttajien tulisi huomioida? (asia voi olla mikä tahansa esim. jokin erityinen aihe, käytännön järjestelyihin liittyvä asia jne.)

Onko vielä jotain, mitä haluat kertoa?

Kiitos vastauksestasi!

Kerro ideoitasi syksyn Ahaa -kurssille

1. Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät asiat kurssin järjestämisessä?

2. Omat odotuksesi kurssin suhteen?

3. Jos olet aiemmin ollut mukana kurssin toteuttamisessa, mikä on mielestäsi toiminut hyvin?

4. Jos olet aiemmin ollut mukana kurssin toteuttamisessa, onko jotain minkä tekisit nyt toisin?

5. Miten sinun mielestäsi nuorilta tulisi kerätä palautetta?

6. Sana on vapaa

Kiitos vastauksestasi!

PALAUTELOMAKE AHAA -KURSSIN INFOKERRASTA

Olet osallistunut Ahaa kurssin luennoille, jonka piti XXX. Annathan meille palautetta luennoista.

1) Sain tarpeellista tietoa

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En

2) Uskon, että tiedoista on minulle hyötyä

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En

3) Infossa tuli minulle uutta tietoa

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En

4) Olisin kaivannut vielä lisää tietoa

- Kyllä, mitä tietoa olisit halunnut vielä kuulla?
- En osaa sanoa
- En

5) Arvio luentoa:

- Kiitettävä
- Hyvä
- En osaa sanoa
- Tyydyttävä
- Huono

6) Arvio omaa aktiivisuuttasi luennolla:

- Kiitettävä
- Hyvä
- En osaa sanoa
- Tyydyttävä
- Huono

7) Kysymyksiä seuraavalle kerralle?

8) Muita terveisiä, ”risuja ja ruusuja ”

Kiitos palautteestasi!

PALAUTELOMAKE AHAA -KURSSISTA

Olet osallistunut Ahaa kurssille. Pyydämme sinua nyt arvioimaan kurssin antia.

1) Kurssi vastasi odotuksiani

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En

2) Sain tarpeellista tietoa

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En

3) Uskon, että tiedoista on minulle hyötyä

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En

4) Kurssilla tuli minulle uutta tietoa

- Kyllä
- En osaa sanoa
- En

5) Olisin kaivannut vielä lisää tietoa

- Kyllä, mitä tietoa olisit halunnut vielä kuulla?
- En osaa sanoa
- En

6) Arvio koko kurssista:

- Kiitettävä
- Hyvä
- En osaa sanoa
- Tyydyttävä
- Huono

7) Muita terveisiä, ”risuja ja ruusuja ”

Kiitos palautteestasi!

PALAUTELOMAKE LUENNOITSIJOILLE

Olet osallistunut Ahaa kurssiin luennoitsijan ominaisuudessa. Vastaa lyhyeen kyselyyn niin autat meitä kehittämään kurssista vielä paremmat, kiitos jo etukäteen!

1) Tuntuiko ryhmäkoko hyvältä?

2) Miten tilat/tarjoilu toimivat?

3) Minkä uuden tahon näkisit tarpeelliseksi luennoimaan?

4) Oliko työmäärä, jonka sinä käytit kurssiin, kohtuullinen suhteessa hyötyyn jota toivomme nuorten kurssista saaneen?

5) Muuttaisitko jotain käytännön asioita? Ajankohtaa, kestoja tms.?

6) Oletko vielä valmis sitoutumaan mukaan uuteen Ahaa kurssiin?

7) Miten kurssia voitaisiin mielestäsi parantaa?

8) Muita terveisiä, ”risuja ja ruusuja ”

Ennakkokysely AHAA -kurssin osallistujille

Muutto ensimmäiseen omaan kotiin on suuri itsenäistymisen askel. Silloin tulee vastata monta uutta asiaa kuten Mistä asuntoja saa? Miten selviydyin vuokranmaksusta? Mitä vuokrasopimus minulta edellyttää? Muun muassa näihin kysymyksiin on tarkoitus löytää vastauksia asumisen AHAA kurssin avulla. AHAA eli avaimia arjen hallintaan kurssin toteuttaa Hyvinkään nuorisoasunnot ry yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa. Tarkoituksena ei ole kertoa sinulle itsestään selvyiksi vaan auttaa sinua pääsemään oman elämän ja asumisen alkuun. Siksi haluamme kuulla juuri sinulta, mitkä asiat ovat mielestäsi tärkeitä ensimmäiseen omaan kotiin muuttamisessa. Oikeita tai vääriä vastauksia ei ole! Voit kertoa myös asioista, joista jo jotain tiedät mutta haluaisit lisää tietoa. Kaikki vastaukset palautetaan nimettöminä ja käsitellään luottamuksellisesti.

1) Ikäsi:_____

2) Miten asut?

- Yksin/itsenäisesti
- Kumppanin/kaverin kanssa
- Perheen/huoltajan kanssa
- Muulla tavoin, miten?

3) Toivon saavani Ahaa kurssilla lisää tietoa...

- Kodinhoidosta (siivous, pyykinpesu jne.)
- Asumisen perusteista (vuokrasopimus, asumismuodot jne.)
- Mitä seuraamuksia tulee, jos laskut jäävät maksamatta
- Toimeentulosta ja muista asumisen raha-asioista
- Viranomaisasioinnista
- Asunnon hankinnasta (mistä ja miten asuntoja saa)
- Vuokranmäärästä ja maksusta
- Asuintalojen järjestyssäännöistä
- Työllistymisen /opiskelun mahdollisuuksista
- Oman talouden/rahankäytön suunnittelusta
- Hyvinvoinnista ja itsestä huolehtimisesta
- Velkaneuvonnasta
- Haluaisin myös henkilökohtaista ohjausta
- Mistä muusta haluaisit kuulla?_____

4) Mainitse mielestäsi tärkein asia tai asioita, jotka Ahaa kurssin toteuttajien olisi hyvä huomioida. (asia voi olla mikä tahansa! Esimerkiksi jokin erityinen kiinnostava aihe, käytännön järjestelyihin liittyvä asia jne.)

5) Onko vielä jotain, mitä haluaisit kertoa?

Kiitos vastauksestasi!